Doğan Kardeş

Eylül 1965 ★ 125 Kuruş

Mehmet Ali & Akşamsefası

İKİZLER

NE DERSİN SUNA BİZ DE KATILALIM MI?
İLÂN
BÜYÜK YARIŞMA
BU PLAJDA, KUMDAN EN İYİ KULEYİ YAPANA YAZ BOYUNCA BEDAVA DENİZ!..
- JÜRİ SAAT 15 DE TOPLANACAKTIR.

İYİ GİDİYORUZ DEĞİL Mİ?

ÇOCUKLAR GELİN! ŞUNA BAKIN!..
BİRİNCİLİĞİ ALACAĞIZ GALİBA
SUNLAR JÜRİ ÜYÜLERİ HERHALDE.

HİSARI TOPA TUTTUK! YIKILIYOR, HAH HAA!..
YAPMAYIN, KISKANÇLAR!

KENDİLERİ KAZANMAK İÇİN BÖYLE YAPTILAR!
EMEĞİMİZ BOŞA GİTTİ!..

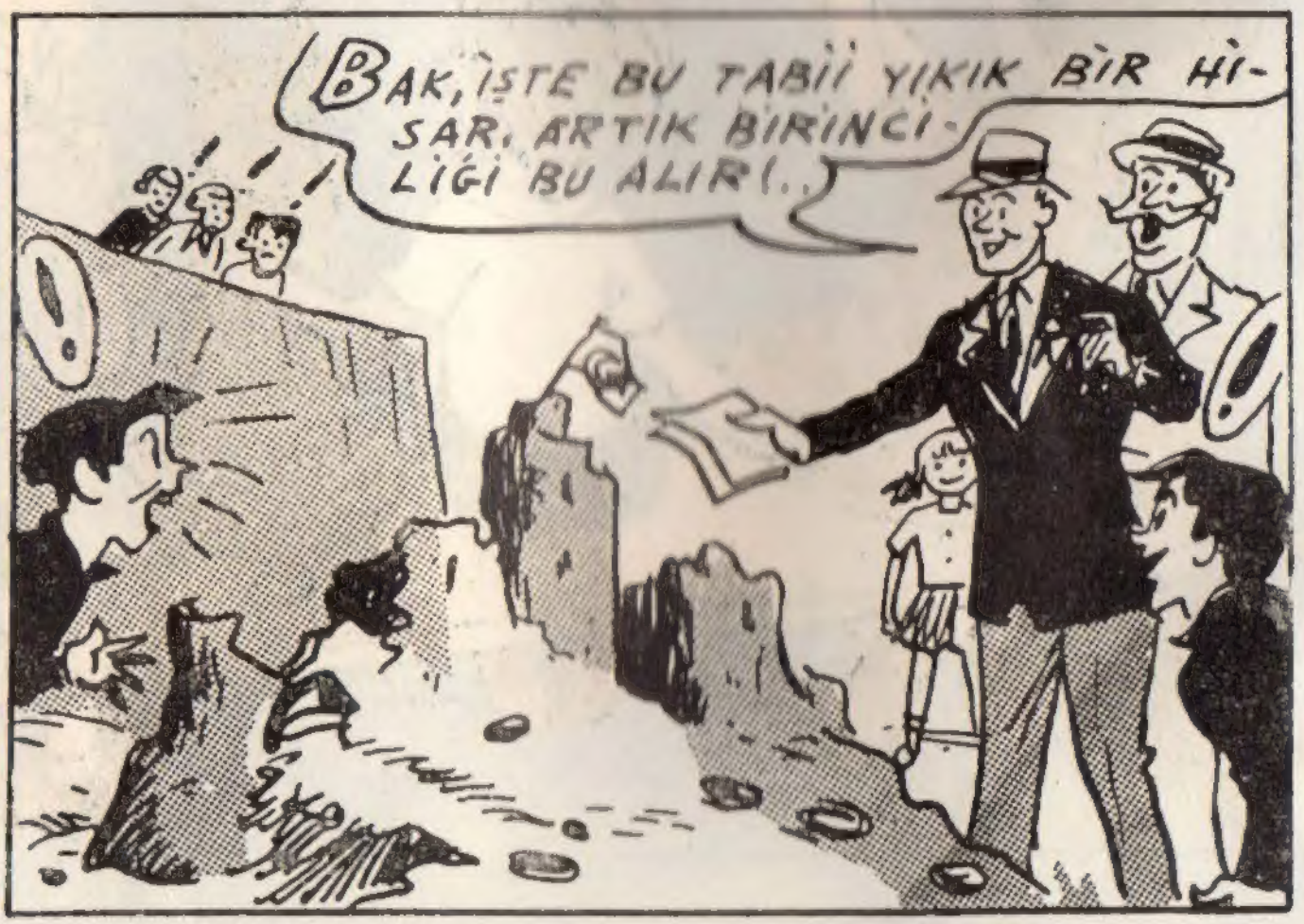
BAK, İŞTE BU TABİİ YIKIK BİR HİSAR, ARTIK BİRİNCİLİĞİ BU ALIR!..

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 558 Eylül 1965

•

Kuruluşu: 23 Nisan 1945

Fiatı: 125 kuruş

•

Aylık çocuk dergisi ✶ Sahibi: Kâzım Taşkent ✶ Umumi Neşriyat Müdürü: Vedat Nedim Tör ✶ Yazı İşlerini Yöneten: Orhan Tercan ✶ Tercüme: Gülen Olut ✶ Resim: İbrahim Ersaraç ✶ Yazı İşleri Bürosu: Galata Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✶ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 Beyoğlu ✶ Yazı İşleri için telefon: 49 01 01 — 44 05 39 ✶ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✶ Yayıneyi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✶ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✶ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✶ Yurt dışı iki misli ✶ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✶ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✶ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A.Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasası»na uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

OKULUMUZA DÖNERKEN

İşte, bir tatil daha bitiyor. Yüreğimizde tuhaf bir heyecan var. Acaba, bu yılki öğrenim dönemini nasıl geçireceğiz? Üzüntülü mü, sevinçli mi? Tembellik, huysuzluk ederek mi, yoksa, günü gününe çalışarak, iyi arkadaşlar edinerek mi? Belki de bir yabancı dile başlarız, ne dersiniz? Bir müzik âletiyle uğraşmak büyük çaba ister, ama, değerdi doğrusu.. Sonra, pul koleksiyonu deyip geçmeyelim, bütün dünya gençliğini saran, yararlı bir çalışma bu. Ne var ki, bütün bu güzel uğraşmalar, derslerimizi savsaklamaya yol açmamalı. Bizler, her şeyden önce öğrenciyiz. Öyle değil mi?

Yeni okul yılımız hepimiz için uğurlu ve başarılı olsun!

•

TATİL YARIŞMALARIMIZIN SON AYINDAYIZ!

Kardeşlerimden yüzlerce ama, yüzlerce mektup alıyorum. Hepsi de, şiir, hikâye, resim ve karikatür dolu. Bu ilgiye öyle seviniyorum ki!. İnanın, merak ve heyecandan yerimde duramıyorum. Eylül sonuna kadar kimbilir daha ne mektuplar alacağım?. Bakalım kimler birinci gelecek, armağana kavuşacak?.. Kimlerin ünü yurda yayılacak, hattâ yurt sınırlarını aşacak?

Tatil yarışmalarımızın iyi bir yanı var. O da şu: Her kardeşimiz, bir ya da birkaç dalda, istediği sayıda şiir, hikâye, resim ve karikatürle yarışmamıza katılabiliyor. Yeter ki, yapılanlar kendi ürünümüz olsun ve bu ayın sonuna kadar bana gelsin.

Hoşça kalın, yüzümü ağartan kardeşlerim benim..

DOĞAN KARDEŞ

Mehmet Ali & Akşamsefası

DOĞAN KARDEŞ POSTASI

Sevgili Doğan Kardeş,

Ben, Yaprak Erem'in annesiyim. Yaprak senin abonelerindendir. Her ay, adına gelen Doğan Kardeş'i sabırsızlıkla bekler. Para biriktirmeye de meraklıdır. Geçenlerde kendisine Yapı ve Kredi Bankası «Kuşlar» adlı bir kitap armağan etti. Yaprak altı yaşında. Okuma yazma bilmediğinden ona dergiyi ben okuyorum. Karakedi Çetesi'ne bayılıyor Yaprak. Hayvanlara sonsuz bir sevgisi var. Altı yaşından büyük bir kedisi, bir de köpeği var. «Hayvan Dostları» sayfasında resminin çıkmasını sabırsızlıkla bekliyor.

Annesi: G. EREM — ANKARA

Sayın G. EREM,

Yaprak kardeşimin resmini ilk fırsatta yayınlayacağım. Size saygılar, Yaprakcığa sevgilerle.

DOĞAN KARDEŞ

●

Sevgili Doğan Kardeş,

Ben bu yıl Davutpaşa Orta Okulu II-A sınıfına geçtim. Çok sevdiğim bir arkadaşımın tavsiyesiyle sana abone oldum. Seni tanıdıktan sonra, arkadaşıma olan güvenim daha da arttı. Sevgili Doğan Kardeş «Hayvan Dostları» arasına beni de katar mısın?

SEVİM NİŞANCI — İSTANBUL

Sevgili Sevim Kardeş,

«Hayvan Dostları» na katılabilmen için «P.K. 217, Beyoğlu — İSTANBUL» adresimize güleryüzlü bir fotoğrafını göndermen yeter. Selâmlarımla.

DOĞAN KARDEŞ

●

Sevgili Doğan Kardeş,

Haziran sayısını almış, eve dönüyordum. Acaba Doğan Kardeş Postasında mektubum yayınladı mı diye merak içindeydim. Birden gözüme şu satır ilişti: «Sevgili Ayşe Kardeş». Nasıl sevindiğimi, kalbimin nasıl çarptığını anlatamam. Okumaya devam ettim. Ne yazık ki, az önce sevinmem boşunaymış! Mektubun altında «Ayşe Toron, İzmir» yazılıydı. Doğrusu, bir başka Ayşe kardeşin olabileceği hiç aklıma gelmemişti.

Sevgili Doğan Kardeş, sana iki küçük şiirle bir yazı göndermiştim. Yoksa, beğenmedin mi? Beğenmediysen bana bazı tavsiyelerde bulunamaz mısın?

AYŞE BAĞIŞ — AFYON

Sevgili Ayşe Bağış Kardeş,

Dileğin üzerine mektubunu yayınlıyorum. Şiirlerini yayınlayabilmem için, daha özlü konuları, iyi bir Türkçe ile aktarmalısın. Bu konuda «Doğan Kardeş'in Seçtikleri» başlıklı sayfamız sana kılavuzluk edebilir.
Sevgilerimle.

Sevgili Doğan Kardeş,

Daha pek küçükken, senin sayfalarını karıştırır, resimlerine bakardım. Okula gidip te harfleri sökünce, okuma zevkini sende tattım.

Ben Kıbrıs'lı bir kardeşinim. Türkiye'deki kardeşlerime, senin aracılığınla kendimi tanıtmak istedim. Ben, Baf kasabasında doğan üzücü olaylar sonunda Londra'ya, okumak üzere geldim. Benimle mektuplaşmak isteyen kardeşlerime adresimi sunuyorum. Yolunu her ay dört gözle beklerim, sevgili kardeşim.

GÜLTEN MEHMET

266 Bowes Road.

LONDON — N. 11

BENİ SEVİYOR MUSUNUZ?

Beni sevdiğinizi umuyorum. Sevmeseniz, okumazsınız. Okuduğunuz şeyler arasında çok sevdiğiniz, az sevdiğiniz, ya da hiç sevmediğiniz yazılar bulunabilir. Bütün yazıların, bütün okuyucu kardeşler tarafından sevilmesini, beğenilmesini çok isterdim. Ama, dikensiz gül olmaz ki.. Bir dergideki bütün yazıların herkesi memnun etmesi beklenemez. Kimi kardeşler şu yazıları kimi kardeşler de bu yazıları daha çok seveceklerdir. Ben, yine de bütün yazılarımın iyi olması, bütün okuyucularım tarafından sevilip beğenilmesi için çalışıyorum. Şimdi sizden büyük bir dileğim, bana, beğenmediğiniz yazılarımı başlıkları ile bildirmenizdir.

●

BİR DİLEK DAHA

Doğan Kardeş'in daha çok kardeş tarafından okunmasını istemez misiniz? Elbette istersiniz.

Yurdumuzun biricik kaliteli çocuk dergisi olan Doğan Kardeş'in daha çok kardeş tarafından okunmasını sağlamak sizin elinizdedir. Doğan Kardeş sizin derginiz. O'nu okulunuzdaki bütün kardeşlere tanıtmak için çalışırsanız çok sevineceğim. Zahmetlerinize şimdiden teşekkürler.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Doğan Kardeş'in SEÇTİKLERİ

Güzel yazılar ülkesinde

Dergimizin bu sayısından başlayarak, Doğan Kardeş, bizlere yepyeni iki sayfa sunuyor. Bu sayfalarda, öz dilimiz olan Türkçenin en tatlı, en temiz, en doğru örneklerini bulacağız. İlerde, mesleğimiz ne olursa olsun, tam bir başarı kazanmak için, anadilimizi iyi öğrenmek, iyi kullanmak zorundayız. Demirci demirini nasıl döve döve işlerse, bizler de Doğan Kardeş'in en ünlü yazarlardan derlediği bu parçaları okuya okuya Türkçemizi işleyeceğiz. Ayrıca, duygularımızı, düşüncelerimizi de geliştirmiş olacağız.

İsterseniz, «güzel yazılar ülkesine bir yolculuk» diyelim bunun adına... Öyleyse, ülkemize hoşgeldiniz!

Önce, büyük hikâyecimiz Sait Faik Abasıyanık'ın yazdığı «Dülger balığının ölümü» adlı hikâyeden parçalar okuyoruz. Sait Faik Abasıyanık aramızdan ayrılalı on yılı geçti! Çocukları onun kadar sevmiş ve iyi anlatmış yazar azdır. Kendisi hayvanların da büyük dostuydu. Hele balıklar, canciğer arkadaşıydı onun. Dülger balığının acıklı ölümünü, bakın, ne güzel anlatıyor!..

Şiire gelince.. Hani, ıssız adasında tek başına yıllar boyu yaşayan Robenson vardır ya!. İşte genç yaşta kaybettiğimiz değerli şair Cahit Sıtkı Tarancı da, Robenson'un serüvenine özenmiş, bu cici şiiri yazmış..

Dülger balığının ölümü

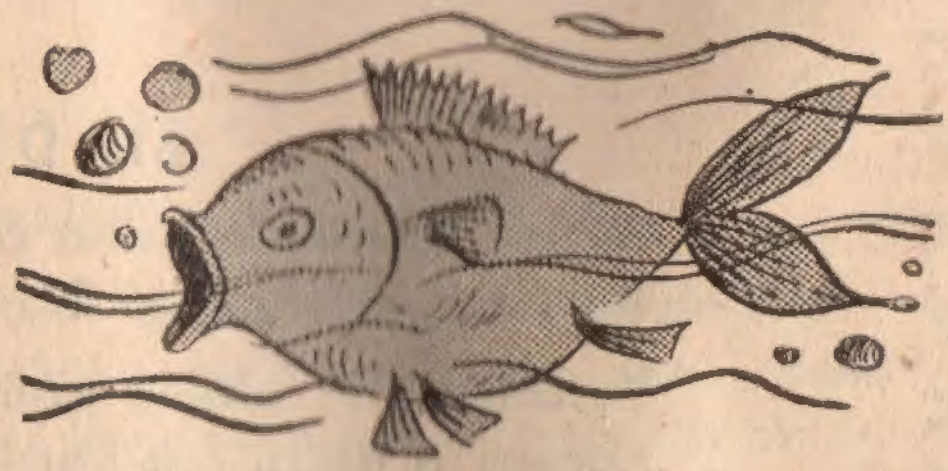

Yazan: SAİT FAİK ABASIYANIK

Hepsinin gözleri güzeldir. Hepsinin canlı iken pulları kadın elbiselerine, kadın kulaklarına, kadın göğüslerine takılmaya değer. Neden o elmaslar, yakutlar, akikler, zümrütler, şunlar bunlar?

Mümkün olsaydı da balolara canlı balık sırtlarının yanar döner renkleriyle gidebilselerdi bayanlar; balıkçılar milyon, balıklar şanüşeref kazanırdı. Ne yazık ki, soluverir ölür ölmez. öyle ki, üzülmüş bebeklere dö-

ner balık sırtının pırıltıları. Benim size ölümünü hikâye edeceğim balığın öyle pırıltılı, yanar döner pulları yoktur. Pulu da yoktur ya zavallının. Hafifçe, belirsiz bir yeşil renkte esmerdir. Balıkların çirkinidir. Kocaman, dişsiz, ak ve şeffaf, naylondan bir ağzı vardır: Sudan çıkar çıkmaz bir karış açılır. Açılır da bir daha kapanmaz.

.....

Bir gün balıkçı kahvesinin önündeki yarısı kırmızı, yarısı beyaz çiçek açan akasyanın dalına asılmış bir dülger balığı gördüm. Rengi denizden çıktığı zamanki esmer renkte idi önce. Vücudunda hiçbir kımıldama yoktu. Taş kadar cansızdı. Yalnız aletlerinin etrafını çeviren incecik, ipekten bile yumuşak zarları oynaşıp duruyordu. Böyle bir oynama hiç görmemiştim. Evet, bu bir oyundu. Bir görünmez iç rüzgârının oyunu idi. Vücutta, görünüşte hiçbir titreme yoktu. Yalnız bu zarlar zevkli bir ürperişle tatlı tatlı titriyorlardı. İlk bakışta insana zevkli, eğlenceli bir şeymiş gibi gelen bu titreme, hakikatte bir ölüm dansı idi. Sanki dülger balığının ruhu, rüzgâr rüzgâr, bu incecik zarlardan çıkıp gidiyordu; bir dirhem kalmamacasına.

.....

Artık her şeyi anlamıştı. Denizlerin dibindeki âlem bitmişti. Ne akıntılara yassı vücudunu bırakmak, ne karanlık sulara, koyu yeşil yosunlara gömülmek... Ne sabahları birdenbire, yukarılardan derinlere inen, serin aydınlıkta uyanıvermek, günün mavi ile yeşil oyunları içinde kuyruk oynatmak, habbeler çıkarmak, yüze doğru fırlamak; ne yosunlara, canlı yosunlara yatmak, ne akıntılarda aletlerini yakamozlara takarak yıkanmak, vardı. Her şey bitmişti.

Mehmet Arif & Akşamsefası

ROBENSON

Robenson, akıllı Robenson'um,
Ne imreniyorum sana bilsen!
Göstersen adana giden yolu;
Başımı dinlemek istiyorum.

Ben gemi olurum, sen kaptan ol;
Yelken açarız bir sabah vakti.
Güneşte gölgemiz olur deniz.
Yolculuk! Derken adamızdayız.

İsterdim tercümanım olasın,
Tanıtasın beni balıklara,
Vahşi kuşlara ve çiçeklere;
Bizdendir diyesin benim için.

Ağaca çıkmasını bilirim,
Tanırım meyvanın olmuşunu;
Taş kırmak da gelir elimizden,
Ateş yakmak da, aş pişirmek de.

Robenson, halden bilir Robenson,
Adan hâlâ batmadıysa eğer,
Alıp götürsen beni oraya,
Deniz yolu kapanmadan evvel!

CAHİT SITKI TARANCI

ALTIN AĞACI

BİR zamanlar, bugünkü Vietnam'ın bir köyünde, anasız babasız iki kardeş vardı. Bunlar, babalarından kalan topraklar üzerinde canlarını dişlerine takarak çalışıyorlardı. Aradan yıllar geçti, kardeşler evlendiler. Bir süre sonra ağabey, işi tembelliğe döktü ve herşey küçük kardeşle karısının üstüne kaldı.

Genç evliler işten yılacak kimseler değillerdi. Geceyi gündüze katarak toprağı sürdüler, ektiler, çapaladılar, suladılar ve sonunda, iki kardeşin birlikte çalışarak elde ettiklerinden kat kat fazla ürün elde ettiler.

Büyük kardeş o yılki ürünün büyük bir kısmını küçüğün almasından korktuğundan, onları çiftliğinden çıkardı. Açıkta kalmasınlar diye de kendilerine, önünde armut ağacı bulunan bir kulübecik verdi.

Küçük kardeşle karısı bu haksızlığa çok içerlediler, ama ses çıkarmadılar. Kaderlerine boyun eğerek ekmek parası kazanma yollarını araştırmağa koyuldular. Bu arada ormandan odun toplayıp sattılar, başkalarının tarlalarında çalıştılar.

En mutlu günleri, armutlar olgunlaşınca başladı. Artık bol bol yiyeceğe kavuşmuşlardı. Koca yıl, ağaca çocukları gibi bakmışlardı. İşte artık, emeklerinin karşılığını görüyorlardı. Ağaç onlara, dinlenebilecekleri serin bir gölgelik ve bol bol meyva vermişti. Dallar, dipten doruğa armut doluydu.

Meyvalar altın sarısına dönmüştü. Yakında toplamağa hazırlanıyorlardı. Bir sabah uyanınca ağacın sallandığını gördüler. Taa tepede, garip, kocaman bir kuş, olmuş armutları gagalayıp duruyordu. Bütün gün, kuşun karnını doyurmasına seyirci kaldılar.

Bir ay boyunca kuş her sabah erkenden geldi. Karnını iyice doyurarak uçup gitti.

Küçük kardeşin karısı daha fazla dayanamayıp seslendi:

«A benim güzel kuşum, böyle devam edersen, ağaçta bir tane bile armut kalmıyacak!»

Kuş kadına bakarak:

«Yediğim her meyvaya karşılık size bir altın vereceğim. Altınları koymak için bir torba hazırla.» Diyerek üç defa öttü ve uçup gitti. Küçük kardeşle karısı, kuşun dile geldiğini duyunca şaşkına döndüler. Ama onun dediklerini yerine getirmekten de kendilerini alamadılar.

Ertesi sabah bir fırtına koptu. Kulübe çatır çatır sallanmaya başladı. Bir de ne görsünler, koca kuş bahçede dolaşmıyor mu? Küçük kardeş torbasını alıp dışarı çıktı. Kuş ona sırtına binmesini söyledi. Birlikte göğe yükseldiler.

Garip bir yolculuk başlamıştı. Gümüş renkli bulutların, yemyeşil ormanların ve kırmızımtırak dağların üzerlerinden geçtiler. Uçsuz bucaksız bir okyanus aştılar. Birden, aşağılarda bir adacık belirdi. Kayalara vuran güneş ışınları çevrede sarı, kırmızı, yeşil renklerle yansıyarak göz kamaştırıyordu. Kuş, inecek bir yer bulabilmek için adanın çevresini bir defa dolaştı. Sonra bir mağaranın ağzındaki düzlüğe kondu.

Adama, içeri girip ne dilerse almasını söyledi. Mağaranın daha ağzında, altın, elmas, gümüş pırıltıları göz alıyordu. Adam, kaybolurum korkusuyla pek içerilere girmedi, elinin altındaki birkaç altın ve elmas parçasını acele acele torbasına koyup dışarı çıktı ve kuşun sırtına atladı.

Öğle üzeri kulübenin önüne döndüler. Küçük kardeşin karısı dışarı koştu. Kocasını sapasağlam görünce kuşu kucakladı ve istediği kadar meyva yiyebileceğini söyledi. Kuş karnını doyurduktan sonra üç defa öterek onları selâmladı ve uçup gitti. O günden sonra da ara sıra armut yemeğe geldi.

Çok geçmeden genç karı kocanın zenginliği dillere destan oldu. Büyük kardeşle karısı, onları dolaşmağa geldiler. Küçük kardeş başlarına gelenleri uzun uzun anlattı. Ağabey durumu öğrenince, kulübeyi kendisine bağışlaması için kardeşine yalvardı, yakardı. Genç evliler seve seve, ağabeyin çiftliğine taşındılar.

Ağabeyle karısı da o günden sonra, her sabah, erkenden ağacın altına uzanıp, tembel tembel kuşu beklemeğe koyuldular.

Bir sabah, kulübeyi temelinden sarsan bir fırtınayla uyandılar. Ne olduğunu anlamak için dışarı fırlayınca ağacın tepesinde kocaman bir kuş gördüler.

Kuş daha bir armudu bitirmeden ağabeyin karısı avaz avaz bağırmağa başladı:

«Yeryüzünde bu ağaçtan başka malımız yok. Bir de sen meyvaları öyle aç kurtlar gibi yutarsan biz ne yaparız?»

Kuş ona da küçük kardeşin karısına söylediklerini söyledi ve çekilip gitti.

Bütün gece, ağabeyle karısı torbanın büyüklüğünü tartışıp durdular. Adam birkaç torba götürmek istiyordu. Sonunda kuşun kendilerine kızmasından korkarak, küçük kardeşinkinin üç katı büyüklüğünde bir torba dikmeğe karar verdiler.

Ertesi sabah kuş geldi. Ağabeyi sırtına alarak adanın yolunu tuttu.

Mağaranın ağzındaki pırıltıyı görünce adamın gözleri kamaştı. Hemen daldı, açlığını, susuzluğunu unutarak, harıl harıl torbayı

doldurmaya koyuldu. Ayrıca pantalonunun paçalarını ve gömleğinin kollarını da bağladı. İçlerine altın, elmas ne varsa tıktı. Artık koyacak bir yeri kalmayınca, ayaklarını sürüye sürüye mağaradan çıktı. Yükü öylesine ağırdı ki, kuş sabırsızlıktan acı acı öttüğü halde, o ancak öğleye doğru hayvanın yanına vardı. Torbayı düşmesin diye kuşun kanatlarına sımsıkı bağladı.

Kuş havalanmak için kanatlarını çırptı. Fakat yükünün ağırlığından bir türlü yükselemiyor, karnı yere sürünüyordu. Epeyce çabaladıktan sonra uçabildi. Kuşcağız yük altında ezilirken, adam hayallere dalıyor, kocaman bir saray yaptırmayı, sonra da ömür boyunca yan gelip yatarak yaşamayı kuruyordu.

Kuş, okyanusun üstünden geçerken hava bozdu. Mavi dalgalar kabardıkça kabardı. Kuş şiddetli rüzgâra karşı uçmaktan adamakıllı yorulmuştu. Üstelik rüzgâr, kocaman torbayı kaldırıp kaldırıp kanatlarına vuruyordu. Hayvancık kendini kaldıramıyordu, gitgide alçalıyordu. Bu sırada torbayı kanatlara bağlayan ip koptu. Altınlarla elmaslar sulara döküldü.

Adam hemen suya atladı. Elbisesinin paçaları ve kolları dolu olduğundan, suyun dibini boylayıverdi!

Kuş bir süre su üzerinde uçtuktan sonra kendini toparladı. Yeniden dağlara, ormanlara doğru süzüldü.

★ ★ ★

YAZISIZ

KARAGÖZ OYNUYORUZ

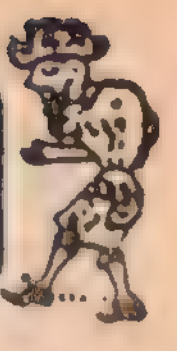

Aferin Karagözcüğe!..

Karagözcük — Babacığım, koskoca bir tatil daha bitiyor.

Karagöz — Biter oğlum, biter. Hayatta her şey bitiyor. Onun için her şeyin kıymetini zamanında bilmek gerek.

Karagözcük — Ben ama babacığım bu yıl tatilimi çok iyi geçirdim. Öyle değil mi?

Karagöz — Bilmem, sen memnunsan mesele yok.

Karagözcük — Ben çok memnunum. Bir kere hiç hasta olmadım.

Karagöz — Orası öyle. Allaha bin şükür. Sağlığını korumasını en nihayet öğrendin de, evvelki yıllarda olduğu gibi, güneş çarpması, ishal, nezle gibi tatil hastalıklarına tutulmadın.

Karagözcük — Kilom da artı. Tam iki kilo almışım!

Karagöz — Ooo, maşallah, tebrik ederim.. Zaten, Allah nazardan saklasın, kilo aldığın yüzünden belli. Yanakların dolgunlaştı.

Karagözcük — Boyum da uzadı. Pantolonlarım kısa gelmeye başladı.

Karagöz — Allah annenin yardımcısı olsun!

Karagözcük — Tam iki buçuk santim uzamışım.

Karagöz — Bu gidişle benim boyumu da aşacaksın.

Karagözcük — Her sabah temiz havada jimnastik yaptım. Sabah akşam yirmi defa derin nefes aldım. Bu sâyede boyum uzadı işte. Sonra ağzımda iki çürük dişi doldurttum. Şimdi ağzım gül gibi tertemiz.

Karagöz — Bak buna çok sevindim. İnsan çocukken dişlerinin kıymetini pek bilmez, yazık ki iş işten geçtikten sonra aklı başına gelir. Dişlerimize küçük yaştan bakmaya alışmadığımız için dişleri en bozuk milletlerden biriyiz.

Karagözcük — Doğru babacığım, öğretmenimiz de öyle derdi. Bizim her şeyimiz bakımsızlık yüzünden çabuk bozuluyor, eskiyor, yıpranıyor.

Karagöz — Çok doğru söylemiş öğretmen. Her alışkanlık gibi bakım alışkanlığı da küçük yaşlarda öğrenilir. Onun için seni tebrik ederim. Aklını kullanmaya başladın.

Karagözcük — Tatilde Almancamı da bir hayli ilerlettim.

Karagöz — Kocaman bir aferin de bunun için. Hayatta hiç değilse bir yabancı dil öğrenmek şart, bunu ne kadar küçük yaştan öğrenmeye başlarsan o kadar sağlam olur.

Karagözcük — Şimdi ufak tefek hikâyeleri sözlüğe bakarak anlayabilecek kadar Almancayı söktüm.

Karagöz — Buna çok sevindim. Dile benden ne dilersen.

Karagözcük — Eksik olma babacığım. Bana bir Almanca hikâye kitabı alırsan çok sevinirim.

Karagöz — İstediğin bu olsun.

Karagözcük — Doğan Kardeş'in sağlık verdiği beş kitabı da okudum. Doğrusu hepsi biribirinden güzel kitaplar, çok sevdim onları.

Karagöz — Biliyorum, biliyorum. Çok iyi kitaplar.

Karagözcük — Nerden biliyorsun?

Karagöz — Evde kitap olur da ben hiç okumaz olur muyum?

Karagözcük — Ben de çok seviyorum kitap okumasını. Kitaplar insanın en iyi dostlarıdır.

Karagöz — Doğru, ama her kitap değil.. Doğan Kardeş kitapları gibi iyi kitaplar.

Karagözcük — Ben Doğan Kardeş'in tatil yarışmasına da katıldım. Bir hikâye yazdım.

Karagöz — Bunun için de sana tatlı bir öpücük.

Mehmet Ali & Aks nsetası

Matbaacılığın Babası

Johann Gutenberg

Matbaacılığın babası sayılan Johan Gutenberg, 1400 yılında, Mainz'da dünyaya geldi. Soylu bir ailenin çocuğuydu. İlk eğitimini bir papazdan gördü. Derslerinden kurtulur kurtulmaz yaptığı ilk iş, elinde sopa, sokaklarda başıboş dolaşan kedilerin, köpeklerin peşine düşmekti.

Mainz şehrinin daracık, eğri, büğrü sokakları surlarla son bulur, kale kapılarında silâhlı nöbetçiler dururdu. Küçük Gutenberg, bu nöbetçilerin bacakları arasından sıyrılır, kıyıda, Holânda'ya yollanan gemileri gözlerdi.

O çağlarda, iki katlı bir ev yaptırabilmek soylu kimselere vergi idi. Bağ, bahçe sahipleri de yine onlardı. Şehrin yönetimi ellerindeydi. Johann'ın babası, şehri yönetenler arasında, sözü geçer bir kişiydi.

Johann bir gün okuldan dönüyordu. Bir ara gözleri, bir kuyumcu dükkânına takıldı. İçerde çırak olduğu anlaşılan bir çocuk, elinde sarı renkli bir zencir tutuyor, kuyumcu usta da çocuğun sırtını okşuyordu. Johann çocuğun işlediği zinciri merak etti. Bu gibi el sanatlarıyla uğ-

raşmak, Lâtince öğrenmekten çok daha eğlenceli olmalıydı. Çocuğun çıkmasını bekledi. Yalnız, Johann'ın unuttuğu bir şey vardı. O çağın geleneklerine göre, soylu bir kişinin, el sanatlarıyla uğraşması uygun görülmezdi. Çırak çıkınca, Johann atıldı: «Ben de kuyumculuk öğrenmek istiyorum, ustana söylesek beni de yanına alır mı dersin?» diye sordu. Çocuk alaycı bir gülümsemeyle: «Sen mi?» diye sordu, «Senin gibi soylu kişiler olsa olsa Lâtince öğrenir. Haydi, bu gibi işleri bize bırak da, dersine çalış.» Usta, konuşulanlara kulak vermiş olacak ki, «Dur bakalım. Soylu bir kişi, bizim mesleğimizle ilgilenmişse, bundan kıvanç duymalıyız.» Sonra Johann'a dönerek «Yavrum, ben senin babanı iyi tanırım. Öğrenmek istediğin kuyumculuksa, derslerinden sonra gelip burada çalışabilirsin» dedi.

Johann ertesi gün işe başladı. Yıllarca bu kuyumcu dükkânında çalıştı. Böylece madenlerin özelliklerini, onları işlemeyi, kalıba dökmeyi ve daha pek çok şeyi öğrendi. Ailesi onun bu durumunu yadırgıyor, çeşitli eğlencelerin, av partilerinin, şölenlerin Johann için bir değer taşımamasına içerliyordu.

Bir gün Johann heyecanla eve döndü. «Holânda'dan gelen biri» diyordu, «akıl almaz bir şey gösterdi. Daha önce duymuşluğum vardı. Ama bu gün gözlerimle gördüm. Tahta üzerine kazılı harflerle basılmış bir dua gördüm.»

Johann aylarca düşündü. Acaba, bu yoldan giderek kalın kitaplar basılamaz mıydı? Bir tahta parçası üzerine harfler oydu. Bunları mürekkepleyip basmayı denedi. Bu oldukça ağır bir işti. Ufak bir yanlışlık yapınca, tahtayı baştanaşağı değiştirmek gerekiyordu. Kesin kararını verdi: «Kitap basmanın daha kolay bir yolunu bulacağım.»

Tam o sıralarda soylular, büyük bir tehlikeyle karşı karşıyaydılar. İşçiler ve el sanatlarıyla uğraşanlar ayaklanmış, şehrin yönetimini ele geçirmeye çalışıyorlardı. Bu yüzden Johann'ın ailesi şehirden kaçarak Strasburg'a yerleşmek zorunda kaldı.

John hemen kuyumculuğa başladı. İyi kazanıyordu. Gel gelelim onun amacı para kazanmaktan çok, halka bol ve ucuz kitap sağlayabilmekti. Tahtadan ve tek tek harfler oymakla işe başladı. Ama, bu minicik şeyler çarçabuk kırılıyor, tahtanın oyuklarına sızan mürekkep de kâğıdı lekeliyordu. Kurşundan harfler dökmeyi denedi. Bu da iyi sonuç vermedi. Biraz fazla bastırınca, harfler kırılıvermişti. Demirden döktüğü harfler ise kâğıdı zedeliyordu. Araştırmaya devam etti. Bir kitap basacak sayıda harf elde edebilmek için de, ilk harfleri kalıba dökecekti. Diyelim ki, bir A harfinin kalıbını yaptı. Bu kalıp üzerine erimiş maden dökerek, binlerce A harfi elde edebilirdi.

Gutenberg, elinde avucunda kalan son kuruşu da âlet ve madenlere yatırdı. 1435 de annesi ölünce, kendisine epey miras kalmıştı. İki de yardımcı buldu. Onlardan yaptıklarını sır olarak saklıyacaklarına söz aldı. Aradan uzun bir süre geçti. Bir gün, yardımcıları, Gutenberg'in sevinçten kabına sığmadığını hayretle gördüler. Harf için en elverişli maddeyi bulmuştu. Kurşun kalay ve antimondan yapılan bu karışımın kalıba dökümü kolaydı. Üstelik basınca dayanıklıydı. Mürekkebi de çok iyi tutuyordu. Şimdi iş bir baskı makinesi yapmaya kalmıştı. Gutenberg bu konuda üzüm suyu elde etmekte kullanılan sıkma âletlerinden ufak bir değişiklikle yararlanmayı düşündü.

o da bir çocuktu

Bu arada ortakları sabırsızlık gösteriyor, biran önce para kazanma yoluna gidilmesini istiyorlardı. Gutenberg ise soğukkanlılığını kaybetmiyor, halkı karanlıktan kurtarmak için giriştiği bu çetin çalışmaya dört elle sarılıyordu. Zaman geldi vergilerini bile ödeyemeyecek duruma düştüler.

Ortakları sabırsızlanmaya başlamışlardı. Bu arada Gu-

tenberg'de, baskı kalıplarını dökme yolunu bulmuştu. Ortaklarına elindeki çelik çubuğu gösterdi. Üstüne (S) şekli güzelce oyulmuştu.

«Bu çelik âlete zımba denir» dedi. Sonra S harfini bir bakır çubuğun üstüne koyarak üzerine çekiçle vurdu. Yumuşak bir maden olan bakırda S harfinin izi kalmıştı. «Bu yolla binlerce harf kalıbı çıkarabiliriz» dedi, Gutenberg. «Alfabedeki bütün harflerin kalıbını çıkardıktan sonra da kitap basabiliriz.»

Baskı makinesi de hazırdı. İki kalın direk arasında yatay bir çubuk uzanıyordu. Ortasında, elle çalıştırılan bir vida vardı. Çubuğun altında, vidanın hareket ettirdiği bir tahta parçası bulunuyordu. Dar bir tezgâh, iki direk aarsında gidip gelebilecekti. Tezgâhın üzerine harf kalıpları yerleştirildi. Kalıplar mürekkeplenip üzerlerine ıslak kâğıt kondu. Vida döndürülerek ağırlık indirilince baskı tamam olacaktı. Umdukları gibi çıkmadı. Harfler birbirine karışmış, okunmaz haldeydi. Ortaklardan Andrew bu sırada hastalanarak öldü. Öbür ortağı da yılmıştı. Gutenberg hata mürekkepte dedi, «Baskıya en uygun mürekkebin bileşimini bilmalıyım.»

Bir ziyafet sırasında, Venedikli bir ressamla tanıştı. İtalyan ressamlarının boyalarına keten tohumu katarak, tuval üzerindeki dağılmayı önlediklerinden söz etmişti. Gutenberg mürekkebin karışımına keten tohumu katmayı haftalarca denedi. Sonunda, kalıplarını mürekkepleyip ağırlığı indirdi. Kâğıdı çıkardığı zaman sevincinden deli olacaktı. Yirmi yıllık çabalama, ilk olumlu ürününü vermişti! Yazılar öylesine temizdi ki!

Gutenberg hemen doğduğu şehre döndü. John Fust adında bir zengin kendisine para yardımında bulunabileceğini söylüyordu. İlk olarak hıristiyanların kutsal kitabı olan İncil'i basmağa giriştiler. Aradan dört yıl geçtiği halde kitap tamamlanamadı. Sabrı tükenen Fust, Gutenberg'i mahkemeye verdi. Dâvayı kazanarak âletlere, matbaaya ve basılan kitaba el koydu. Böylece, ilk kitap Gutenberg'in eliyle değil, John Fust tarafından basılmıştır. Basılı İncil'in satışa çıkışından elli yıl sonra da Avrupa'nın hemen her köşesinde matbaalar kuruldu.

Gutenberg'in bu eşsiz buluşundan sonradır ki, insanlık, yükselme ve aydınlanma yolunda, baş döndürücü bir hız kazandı.

(SON)

Size bir mektup var!

Eti Güneşi

Sanatsever kardeşlerimiz hatırlayacaklar. Yapı ve Kredi Bankası, 20. Yıl Sanat ve Kültür Programında yer alan sergilerin ikisini «Uluslararası Çocuk Resimleri Sergisi» ne ayırmıştı.

•

Yurdumuzda ilk olarak düzenlenen bu sergilere Avrupa, Amerika, Asya ve Afrika kıtalarından 33 ülkenin çocukları katıldı. Resimleri sergilenen her ulustan üç çocuğa, elçilikler eliyle birer küçük armağan gönderildi.

•

Aşağıdaki mektup, armağan kazanan İsviçre'li bir arkadaşımızdan geldi. Onu hep birlikte okuyalım.

Türkiye'deki sevgili kardeşlerime,

Yapı ve Kredi Bankasının dünya çocukları arasında açtığı resim yarışmasına İsviçre'den katılan çocuklardan biri de benim. Adım Anne Zwicky. Mayıs sonunda Türk-Isviçre Dostluk Cemiyeti Müdüründen bu yarışmada ödül kazandığımı bildiren bir mektup aldım, çok sevindim. Bir yıl önce yollamış olduğum bir resimden artık ümidimi kesmiştim. Böyle birdenbire gelen bu haber beni çok sevindirdi.

30 Mayıs'da, annem, babam ve küçük kız kardeşimle beraber, Zürich'de adı verilen salona gittik. Sevgili köpeğim Reks, evde yalnız kalınca çok üzüldü. Salonda bizi Dostluk Cemiyetinin başkanı ve eşi karşıladılar. Duvarlara Türk ve İsviçre bayrakları asılmıştı. Masalar renk renk çiçeklerle süslenmişti. Yerlerimizi aldık. Ne yazık ki, ödül kazanan öteki iki İsviçreli çocuk seyahatte olduklarından, bu törene katılamadılar Toplantıya Dostluk Cemiyetinin başkanı Dr. Brüderlin açtı, arkasından Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi Ekselâns Adnan Kural söz aldı. Fransızca konuştuğu için sözlerinin ancak bir kısmını anlıyabildim. Annem bana anlamadıklarımı Almancaya çevirdi. Büyükelçi yanıma kadar gelerek, bana, size resmini gönderdiğim Eti Güneşi'ni verdi. Ne kadar sevindiğimi anlatamam. imdi o, evimde, çalışma masamın üstünde duruyor. Her gün ona bakarak sizleri düşünüyorum.
Adresim aşağıda, eğer bana yazarsanız çok sevinirim.
Hoşça kalınız benim sevgili kardeşlerim.

ANNE ZWİCKY

Rüternresstrasse I
8125 Zollikerberg IZH

SCHWEİZ

Yazan: OLİVER GOLDSMİTH

PARAGÖZ DEĞİRMENCİ

ÖRNEK ALINACAK BİR HİKÂYE

Değirmenci Whang, çok açgözlü bir adamdı. Yeryüzünde parayı ondan daha fazla seven birini bulmak imkânsızdı. Onun için para, herşeydi. Zenginlere karşı derin bir sevgi ve saygısı vardı. Bir toplulukta, paralı birinin adı geçtiği zaman Whang hemen, «Kendisini çok iyi tanırım. Eski dostumdur» diye atılırdı. Ama çok iyi bir yoksuldan söz edilince de duymazlıktan gelir, etraftakiler sorular sorarak onu bu konuda konuşturmaya çalışırlarsa, öyle olur olmaz kimselerle dost olmaktan hoşlanmadığını söyliyerek işin içinden çıkardı.

Geliri az fakat devamlıydı. Hiç müşterisiz kalmazdı. Whang, değirmen döndükçe aç kalmıyacağından emindi. Bu aç gözlü adam, yemez içmez durmadan para biriktirirdi. Sık sık, biriktirdiği parayı, büyük bir mutluluk içinde sayardı.

Zengin olmak dileği Whang'ın içini bir kurt gibi kemiriyordu. Kazancıyla ancak karnını doyurabiliyordu. Halbuki onun gözü çuvallarını doldurup taşıyamıyacağı kadar çok altında, elmasta, kısacası para eden değerli şeylerdeydi.

Bir gün bir komşusunun üç gece üst üste rüyasında bir hazine gördüğünü, gidip orayı kazınca da bir küp altın bulduğunu duydu. İçi burkuldu. Kıskançlıktan yüreğine bir hançer saplanmış gibi oldu.

Kendi kendine şöyle söylendi:

«Ben burada sabahtan akşama kadar dişimi tırnağıma takarak çalışıyorum, elime bir iki kuruş geçiyor. Öte yanda bizim komşu, yatağına yatıp horul horul uyuyarak altınlara kavuşuyor. Biraz talihim olsaydı ben de öyle bir rüya görürdüm. Nerde o şans!.» Daha sonra da, komşusununki gibi hayırlı bir rüya görse ne yapacağını kurmaya başladı:

«Yataktan kalkarım. Kimseye görünmeden dışarı çıkıp,

hazineyi topraktan çıkarırım. Eve getirip öyle bir yere saklarım ki, karımın bile olan bitenden haberi olmaz. İnsanın elinin altında bir yığın altınının olması kimbilir ne eşsiz bir mutluluktur!»

Bu türlü düşünceler değirmencinin iç dünyasını karartmıştı. O haberi duyduktan sonra huyu, davranışları değişti. Geçimsiz, ters, huzursuz bir kimse oldu. Artık buğday öğüterek elde ettiği parayı beğenmediği gibi, biriktirdiklerini gözü hiç tutmuyordu. İşin kötüsü müşteriler her gün birer ikişer eksiliyordu.

Değirmenci akşam yatınca uğurlu bir rüya görebilmek için Tanrıya uzun uzun yalvarıp yakarıyordu.

Nihayet bir gece dileği gerçekleşti. Değirmeninin temelindeki yassı bir taşın altında bir hazine saklı olduğu rüyasına girdi. Hem de akıllara durgunluk verecek zenginlikte bir hazine duruyordu taşın altında!

Kalkar kalkmaz ilkin rüya gördüğüne inanamadı. Sonra Tanrıya şükrederek aynı rüyayı tekrar görmesi için uzun uzun dua etti. Bu türlü define rüyalarının gerçekleşmesi için aynı şeyi iki gece üst üste görmek, sonra da bu rüyayı hiç kimseye anlatmamak gerekirdi.

Tabiî Whang karısına bile rüyasından söz etmedi.

Ertesi gece yine aynı yassı taşı ve göz kamaştırıcı hazineyi görüvermesin mi? Sevincinden çılgına döndü. Hemen yatağından fırladı. Kazmayı alıp gece yarısı değirmene koştu. Rüyasında gördüğü duvarın dibini kazmaya başladı. İlkin küreğe bir parçası kazmaya takıldı. Bunu, altının bir öncüsü sayarak olanca gücüyle kazıyordu. Altınlara yaklaştığından hiç şüphesi kalmamıştı. Hayli derinlere inmişti. Aradan epeyce bir süre geçti. Nihayet kürek sert bir şeye çarptı. Üstündeki toprakları atınca bunun kocaman, yassı bir taş olduğunu gördü. Tıpkı rüyasındaki gibi. Kaldırmak için epeyce uğraştı. Tek başına yerinden bile oynatamıyacağını anlayınca doğruldu: Ellerini çırparak topraklarını temizledi ve derin bir nefes alarak,

(Devamı 45. sayfada)

UÇAN ÇAYDANLIK

Freeland ve Francis ikiz kardeştiler. Yüzleri, giyinişleri hattâ konuşmaları birbirinden farksızdı.

Kardeşler, günlerini sabahtan akşama kadar yeni buluşlar üzerinde çalışarak geçirirlerdi.

1800 yıllarında, bugünkü gibi otomobiller yoktu. Bir gün, ikizlerden biri uzun sakalını çekiştirerek, kardeşine:

«Ne düşünüyorum biliyor musun?» dedi, «Buharlı makineler raylar üzerinde trenleri, denizlerde gemileri işletiyor. Acaba arabamıza da bir buhar motörü taksak nasıl olur?»

«Bir deneyelim» dedi öteki.

Bu fikirlerini uygulamak için hemen işe koyuldular. İlkin bir buhar motörü ve bir kazan aldılar. Ne var ki bunların ikisi de bir gemi için yapılmış kocaman şeylerdi. Buna karşılık, iki kardeş küçük bir motör ve kazan yaptırmak isteyince, ustalar, böyle bir şeyin imkânsızlığını ileri sürerek:

«Küçük bir şey, daha ilk kullanılışta paramparça olur. Biz ancak şu büyüklükteki şeyler üzerinde çalışabiliriz» dediler.

Bunun üzerine kardeşler, eve dönerek ellerindeki malzemeyle çalışmaya karar verdiler. Ne var ki, kazanla motörü arabanın bir yerine yerleştirmek mümkün değildi. Epeyce uğraştıktan sonra, bunları arabanın arkasına doğru, tahta döşemelerin altına takmayı başardılar. Arabaya o dev yük ekleninee, her dakika ağırlığa dayanamayıp çökecekmiş gibi bir hal aldı.

Her iş bitince, oturdukları sandalyelerin hemen önüne de bir hareket düğmesi taktılar. Buna basınca garip araba çalışıyordu. Ayrıca sopa gibi uzun bir çubuk dümen ödevini görüyor, iki ayak pedalı da arabayı durduruyor veya geri götürüyordu.

Francis, korka korka hareket düğmesine bastı. Araba hareket etti. Caddede giderken gemi kazanı, arkasında bir buhar bulutu bırakıyor, kulakları çınlatan ıslıklar çalarak ortalığı inletiyordu.

Freeland büyük bir zafer kazanmış kahraman gibi kurula kurula:

«Öğleyin çalan fabrika borusundan daha şiddetli bir ses çıkarıyoruz. Her halde duyanlar vakit gelmiş sanıp öğle yemeğine oturacak» diye söyleniyordu.

Öteki hareket düğmesine biraz daha bastı. Keyfine diyecek yoktu.

«Ateş saçan bir ejderha gibi etrafımızı duman ve kıvılcıma boğuyoruz. Bana hep balonla gökyüzünde dolaşıyormuşuz gibi geliyor» diyordu.

Sokaktaki gürültü ve karışıklığı merak eden kimseler pencerelere, kapılara fırlamışlardı. Kalabalık arasından şişman bir adam, yumruğunu öfkeli öfkeli ikizlere sallıyarak bağırdı:

«Bir kaza yapmadan şu korkunç şeyi yol üstünden kaldırın.»

Başka biri:

«Arabanızın atları nerede?» diyordu. Gürültüden iyice korkarak annesinin eteklerine sarılan bir çocuk:

«Adamlara bak, dev gibi bir çaydanlığı yürütüyorlar!» diyerek yüzünü annesinin elbisesine sakladı. Kadınlar, böyle korkunç görünüşlü bir aracı sokaklarda dolaştırdıkları için, onlara, ağızlarına geleni söylüyordu. Bu korkulu şeyin atların yerini alamıyacağı, sokaklarda herkesin can güvenliğine dokunmaya hakları olmadığını avaz avaz bağırıyorlardı.

İkizler binbir güçlükle evlerine varabildiler.

Freeland:

«Elimizdekinden çok daha iyi bir araba yapmaya çalışalım» dedi.

İkizler ufak bir kulübe bulup hemen işe koyuldular. Eskicilerden çeşitli makine parçaları satın aldılar ve uzun süren, sabır istiyen bir takım denemelere başladılar.

Epeyce bir süre sonra, buharla çalışan bir araba yapmayı başardılar. Artık bu öteki gibi keskin çığlıklarla ortalığı birbirine katmıyordu. Çok hızlı gittiği için ona «buharlı araba» dediler.

Amerika'da ilk otomobil sergisi Boston şehrinde açıldı. İkiz kardeşler yapılan hız ve yokuş çıkma yarışmalarına «buharlı araba»larıyla katıldılar. Benzinle işliyen arabalarla yarışacaklardı. Başlama işareti verilince buharlı araba yerinden ok gibi fırladı ve göz açıp kapayıncaya kadar öteki arabaları geride bıraktı.

İki dakika 11 saniyede 1 mil giderek dünya hız rekorunu kırdı.

Kalabalık arasından temiz giyinmiş, melon şapkalı biri:

«Ne olur arabayı bana satın. Ne kadar isterseniz vermeye razıyım» diye yalvarmaya başladı.

İkizler arabalarını satmayı o zamana kadar akıllarından bile geçirmemişlerdi. Yalnız arabayı o kadar çok kimse satın almak istiyordu ki, hemen eski bir bisiklet fabrikasını satın alarak burada araba yapmaya başladılar.

Çok geçmeden daha büyük bir fabrikada ve daha çok işçi çalıştırarak iş yapmaları gerekti. Bir gün kardeşlerden biri ötekine:

«Arabalarımızın hızı fazla ama» dedi, «görünüşlerinden hızlı gidebilecekleri anlaşılmıyor. Büyük, ağır ve hantal duruyorlar. İyisi mi gel biz kuş gibi uçabilecek kanısını veren özel bir yarış arabası modeli üzerinde biraz kafamızı yoralım.»

Yaptıkları bu yeni arabamuz biçimindeydi.

Yarışın başlamasına çok az kala, kazanı ateşledi-

ler. Buhar basıncı arttıkça arttı. Sonunda hareket ettiler ve «Uçan Çaydanlık» bir anda gözden kayboldu. Hız göstergesi saatte 300 km. yi gösteriyordu. Hız durmadan artıyordu. Araba birdenbire bir tümseğe çarparak havaya fırladı. Bir süre boşlukta uçtu, sonra kumlar üstüne çakılırcasına oturarak paramparça oldu. Kazan, püsküren bir volkan gibi buharla dumanlar çıkararak kıyıya yuvarlandı.

Freedland ağır yaralandı. Aradan epeyce bir süre geçtikten sonra iyileşebildi. Bu yarışın anısını hiç unutamadı. Yıllarca anlata anlata bitiremedi. Ne var ki, ikizlerin artık cesareti kırılmıştı. Bu konuda aralarında şöyle konuşuyorlardı:

«Başardık» diyordu biri, «Yeryüzündeki en hızlı arabayırabayı yaptık.»

«Doğru ama yeryüzünde duramıyacak kadar hızlı gittiği için tutunamadı.»

«Ne var ki, bu türlü fikirlere kapılıp insanın canını tehlikeye atmasına hiç lüzum yok. Araba yaparız ama bir daha yarışmayalım.»

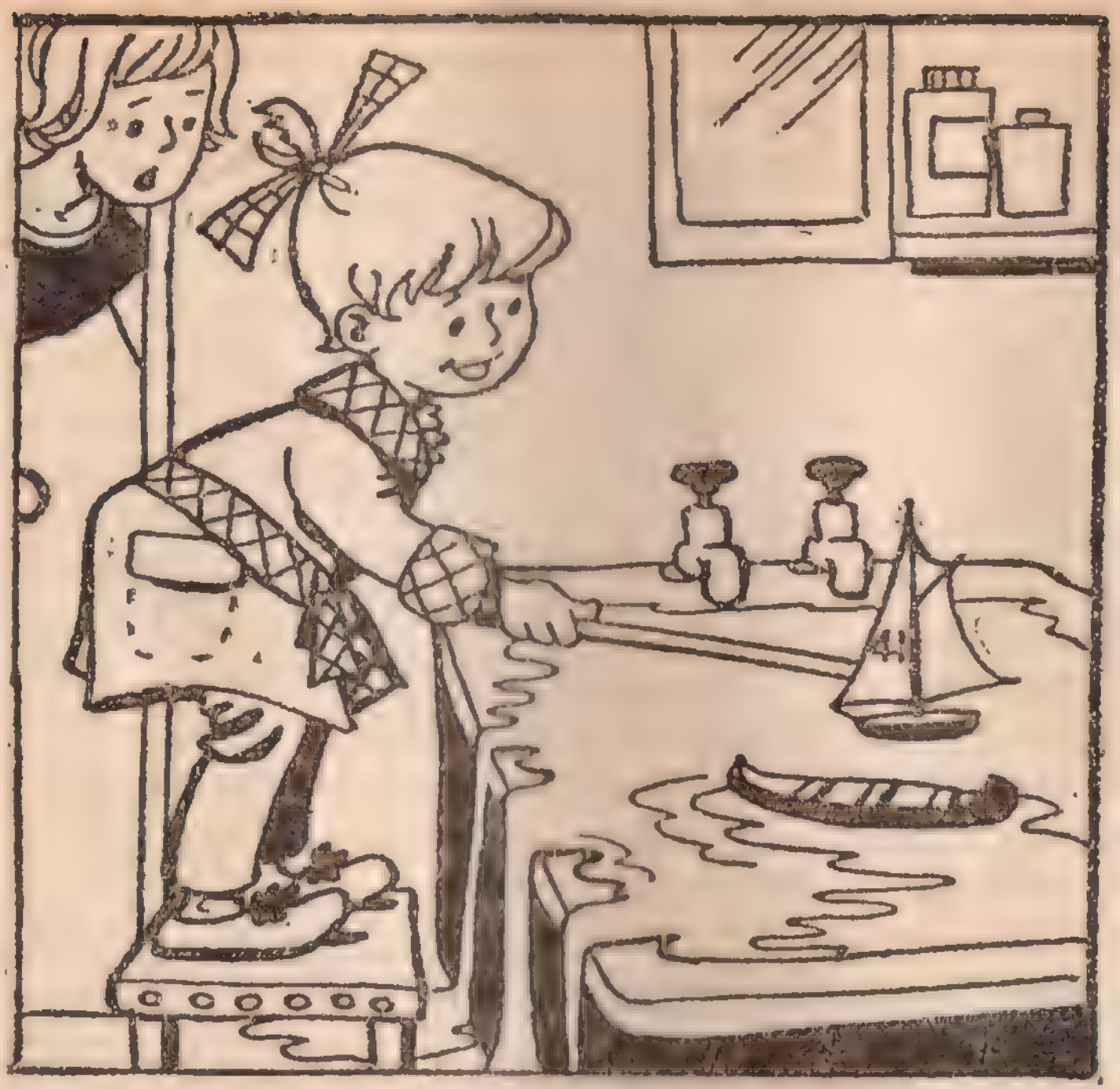

İki resmi de dikkatle inceleyelim. Alttaki resmin üsttekinden 7 tane farkı var. Bakalım bu farkları hanginiz çabuk bulacağız.

Alttaki resimde:

1 — Çocuğun kürdelâsı çizgisiz. 2 — İskemlenin çivileri yok. 3 — Musluklar başlıksız. 4 — Küçük şişenin tapası yok. 5 — Sandalın oturma yerleri eksik. 6 — Kapının tokmağı yok. 7 — Çocuğun kemeri daha kısa.

CEVAPLAR

HAVALARA GÜVENMEYELİM

Dr. KÂMRAN ŞENEL

Okullar neredeyse açılacak. Şimdiden, yazlıklardan taşınanlar var. Atalarımız, Ağustosun on beşinden sonrası kıştır, demişler ya.. Çok doğru. Havalar bazan sıcak, bazan serin gitiyor. Hapşıran, aksıran, öksüren eksik olmuyor. Bu günlerde bizim Mehmet de bir türlü kendine gelemedi. Ama, kabahat kendisinde. Söz dinlemiyor ki.. Topa, oyuna düşkün. Koşar, terler, rüzgârda kurunur. Sonra da üstüne dondurmayı yer, buz gibi gazozu içer. Akşam olunca başını yastığa vurur. Ateşi otuzsekiz, otuzdokuza çıkar. Evde bir telâş, bir telâş!.. Telefon üstüne telefon.. Apar topar koşarım. Nitekim geçenlerde yine çağrıldım. Baktım, Mehmet'in yüzü kıpkırmızı, vücudu alev alev yanıyor. Beli, sırtı ağrıdan kırılıyor. Değil yemek, bir yudum su bile boğazından geçmiyor.

— Küçük yaramaz, gene topun peşinde koştun durdun gallba?.

— Ne yapayım, Doktor Amca, mahalle maçımız vardı. Haftaymda soğuk gazoz içtim, bir de dondurma yedim.. Ayy! Off...

— Söyledim sana, yavrucuğum. Terli terli soğuk bir şey alma diye. Zaten zayıf bir çocuksun. Sık sık boğaz oluyorsun. Bu gidişle, bademciklerini aldırmak zorunda kalacağız.

— Ameliyat mı olacağım, Doktor Amca? Allah göstermesin!

— Kendini korumazsan, bu bir gün başına gelecek. Sık sık boğaz olanların bademcikleri alınmazsa, günün birinde böbrekleri iltihaplanabilir.

— Uuu!. Bunun tedavisi yok mu?

— Gecikmeden teşhis konursa, var elbet.

— Aman, Doktor Amca, bundan sözetmeyelim, ne olur!.

— Dinle yavrum. Havalar kararsız. Adım başında bir nezleliye, bir anjinliye rastlıyoruz. Boğaz ağrısından senin gibi yaka silkenler çok.

— Doktor Amcacığım, ben ameliyatsız iyileşmek istiyorum ama..

— Öyleyse sana antibiyotikli, C vitaminli ilâçlar yazayım. Ayaklarını sıcak ve kuru tut. Bir daha, boğaz yanması başlayınca, ağızdan değil, burundan soluk almaya dikkat et. Bol limonlu ve bol şekerli çay, ıhlamur iç.

— Demek ameliyatsız iyileşeceğim?

— Evet, ama söz dinlemez de, tekrar hastalanırsan, ister istemez, kulak, boğaz, burun mütehassısının karşısına çıkacaksın. Sakın unutma.

— Şimdi işin önemini kavradım. Bundan sonra, boğaz olmamak için elimden geleni yapacağım Doktor Amca.

— Hadi bakalım, göreyim seni Mehmet!

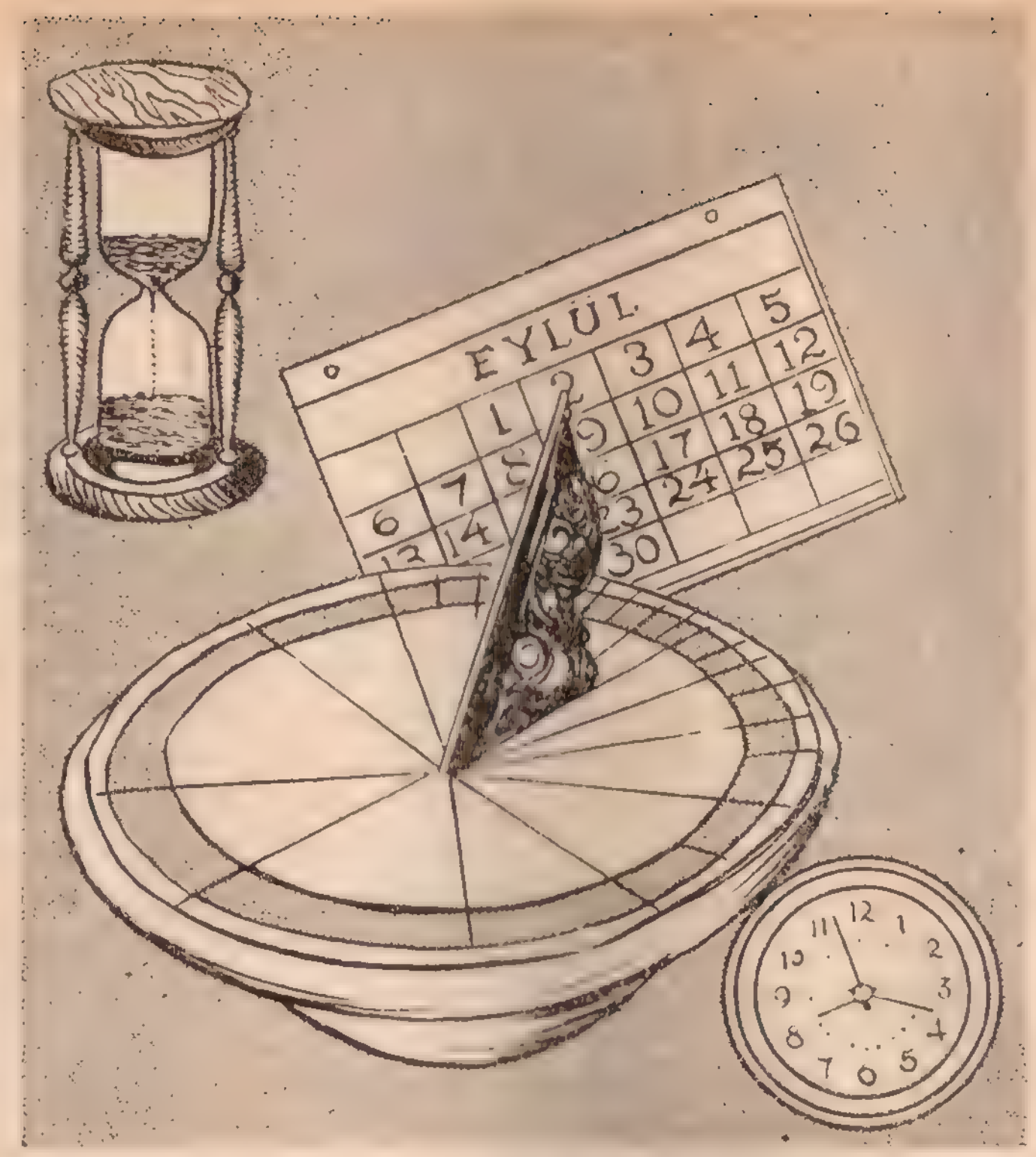

BAŞKA BAŞKA ÜLKELERDE ZAMAN

Başka başka ülkelerde ne çeşit zaman ölçüleri kullanılıyor? Asya, Afrika ve Avrupa'da şimdi, saatin kaç olduğunu nasıl bulabiliyoruz?

Zamanı ölçmekte kullandığımız saniye, dakika ve saat gibi birimlerin tarihçesi oldukça eskidir. Bu birimler yüzyıllar önce, yeryüzünün uygar ülkelerinde kullanılmıştır.

Zaman ölçmek için kullanılanen yaygın âlet saattir. Son derece duyarlı olan bu âletler, eski ve oldukça ilkel olan güneş saati, kum saati ve çeşitli su saatlerinin yerini almıştır.

Niçin saatler yeryüzünün her yerinde bir değildir?

Dünya doğudan batıya doğru durmadan döndüğünden doğudaki yerler güneşi batıdakilerden daha erken görür. Diyelim ki, Van'daki bir kimseyle İstanbul'daki biri güneşi tam tepede gördükleri sırada saatlerini 12 ye alsaydılar yeryüzünde bir saat kargaşalığı başlardı. O zaman bir şehirden diğerine gezmeğe gidecek olsanız saatiniz oraninkine uymazdı. Hele bir de uzak ülkelere bir geziye çıksanız durmadan saat ayarlamak zorunda kalırdınız.

Eski devirlerde, saatler her bölgede güneşe göre ayarlanırdı. Fakat o zaman taşıt araçları bu kadar bol ve süratli değildi. Yolculuk edenler pek azdı. Ya at sırtında ya da yelkenli gemilerle günlerce yol gittikten sonra bir yere varanlar da saatlerini bulundukları yere göre ayarlamakla uğraşmıyorlardı.

Tren günlük hayata karışınca insanlar yeryüzünün çeşitli bölgelerine kısa bir sürede ulaşma fırsatını elde ettiler. Ne var ki, çeşitli yerler arasındaki zaman uyuşmazlıkları göze batmaya başladı. Bu işte asıl güçlük demiryolları tarifelerini yapmakta çıkıyordu. Örneğin Amerika gibi büyük bir ülkede New-York'tan 12 de kalkan bir tren dokuz saat sonra varacağı batıdaki bir şehirde saat 9 da olması gerekirken, oranın saati 8.15'i gösterecekti. Tarifeye hangi saati koyacaklarını bilemiyorlardı.

Bu yüzden 1884 yılında yeryüzünün dört bucağından gelen bilginler Washington'da toplanarak bu saat kargaşalığını ele aldılar. Buna şöyle bir çözüm yolu buldular. Her bir saat diliminin saati ayrı olacaktı. Sıfır numaralı

dilim İngiltere'de Greenwich gözlem evinin bulunduğu yerden geçiyordu. Yeryüzünün diğer bölgelerinde saat Greenwich saatine göre ayarlanacaktı.

Greenwich'in doğusundaki ilk dilimde saat Greenwich'tekinden 1 saat, ikinci de 1 saat ileri olacak ve bu aynı şekilde onikinci dilime kadar devam edecekti. Greenwich'in batısındaki yerler de saatlerini bulundukları dilime göre başlangıç meridiyeninkinden geri alacaklardı. Birçok bölgelerde saat dilimleri ülkelerin siyasal sınırlarına uyarak daralır veya genişler. Ayrıca Birleşik Amerika, Kanada, Sovyetler Birliği gibi çok geniş ülkelerde bir tek saat kullanılmıyacağı için bunlar birkaç saat dilimine ayrılmışlardır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri dört saat dilimine bölünmüştür. Saat dilimleri tren, uçak tarifelerinin hazırlanmasını oldukça kolaylaştırmıştır.

Yurdumuzda iki sayılı dilimin saati kullanılmaktadır. Yani bizim saatimiz Greenwich saatinden daima iki saat ileridir.

Bugün gemilerde, biri Greenwich ayarına göre, diğeri her gün güneşin tepede görülüşüne göre ayarlanmış iki saat bulunur. Bu iki saatin gösterdiği zaman farkından, kaptanlar, Greenwich'in ne kadar doğusunda veya batısında olduğunu anlarlar.

YARIŞMADAN YARIŞMAYA

Doğan Kardeş'in kitaplarını okuyan kardeşlerimiz arasında yeni bir yarışma daha açıyoruz. Bu yarışmamıza katılmak için:

a) Okuduğunuz Doğan Kardeş kitapları arasında en çok hangisini sevmişseniz adını bildireceksiniz.

b) Adını bildirdiğiniz kitabı iki üç satırla tanıtarak, kısaca, niçin beğendiğinizi yazacaksınız.

C) Yazdıklarınızı önümüzdeki Aralık ayının sonuna kadar bana göndermiş olacaksınız.

Bir Doğan Kardeş kitabını en güzel tanıtacak üç kardeşimizi güzel armağanlar bekliyor, unutmayalım.

DOĞAN KARDEŞ

— Yağma yok, ben dondurmamı kimseye yalatmam!

Rüzgârlı Adalar

BERİNG Denizi ile Büyük Okyanus arasındaki 1600 millik bir alan, yeryüzünün henüz sırları bilinmeyen bölgelerinden biridir. İşte bu alanda, Aleut Adaları (Rüzgârlı Adalar) yer alır. İki büyük su kitlesini birbirinden ayıran adalar, gerçekte, deniz altında kalmış sıradağların su yüzüne çıkan tepeleridir. Bu tezatlar ülkesinde, buzlarla kaplı yanardağların eteklerini, azgın tayfunların kıyasıya kamçıladığı görülür. Yanardağların sayısı oldukça kabarıktır. Ağızlarından sürekli olarak buhar, duman ve kül bulutları yükselir. Geceleri, buzullar arasından süzülen kızgın lâvların tüyler ürpertici bir görünümü vardır. Sık sık, görülmemiş depremler olur. Koskoca dağlar korkunç patlamalarla bölük pörçük dağılırlar. 1912 yılında patlayan Katmai dağının külleri ve tozları, dünyanın dört bucağına yayılmıştı.

Depremler ve patlamalar dışında, bu bölgenin güzelliğine doyum olmaz. Ağaca pek rastlanmaz. Buna karşılık her yer, gür otlar, yabani çalılıklar ve çiçeklerle yemyeşildir. Adalara asıl güzelliğini veren, minimini göllerdir. Yabani orkideler, onların çevresini bir çelenk gibi sararlar. Uzun tüylü pamuk kozaları rüzgârda salınırlar. Dağ yamaçlarında, yabani şalgamların bembeyaz, öbek öbek çiçekleri, bahardan kalma kar kümelerini andırır.

Milâttan önce 1000 yıllarında, Bering Boğazını geçerek Alaska'ya varan Eskimolar, taş devrini yaşayan avcılardı. Toprak altındaki kerpiç evlerde oturuyorlar, yakaladıkları tilkilerin kürkünden ve su aygırlarının derisinden giyim için yararlanıyorlardı. Deriden yapılma, son derece hafif kayıklarıyla bir adadan öbürüne, balık avına çıkarlardı. Ölülerini, yanardağlardan çıkan bir çeşit gazla mumyalarlardı.

Aleut adalarının 3000 yıldır sessiz, telâşsız, barış içinde yaşayan yerlileri, bugün Eskimo dilini konuşuyorlar. Eskimolardan farklı olarak, ahşap evlerde oturuyorlar. Çevrelerindeki sularda bol bol bulunan ayıbalığı, fok ve bali-

Rüzgârlı Adalar M. Ö. 1000 yılında

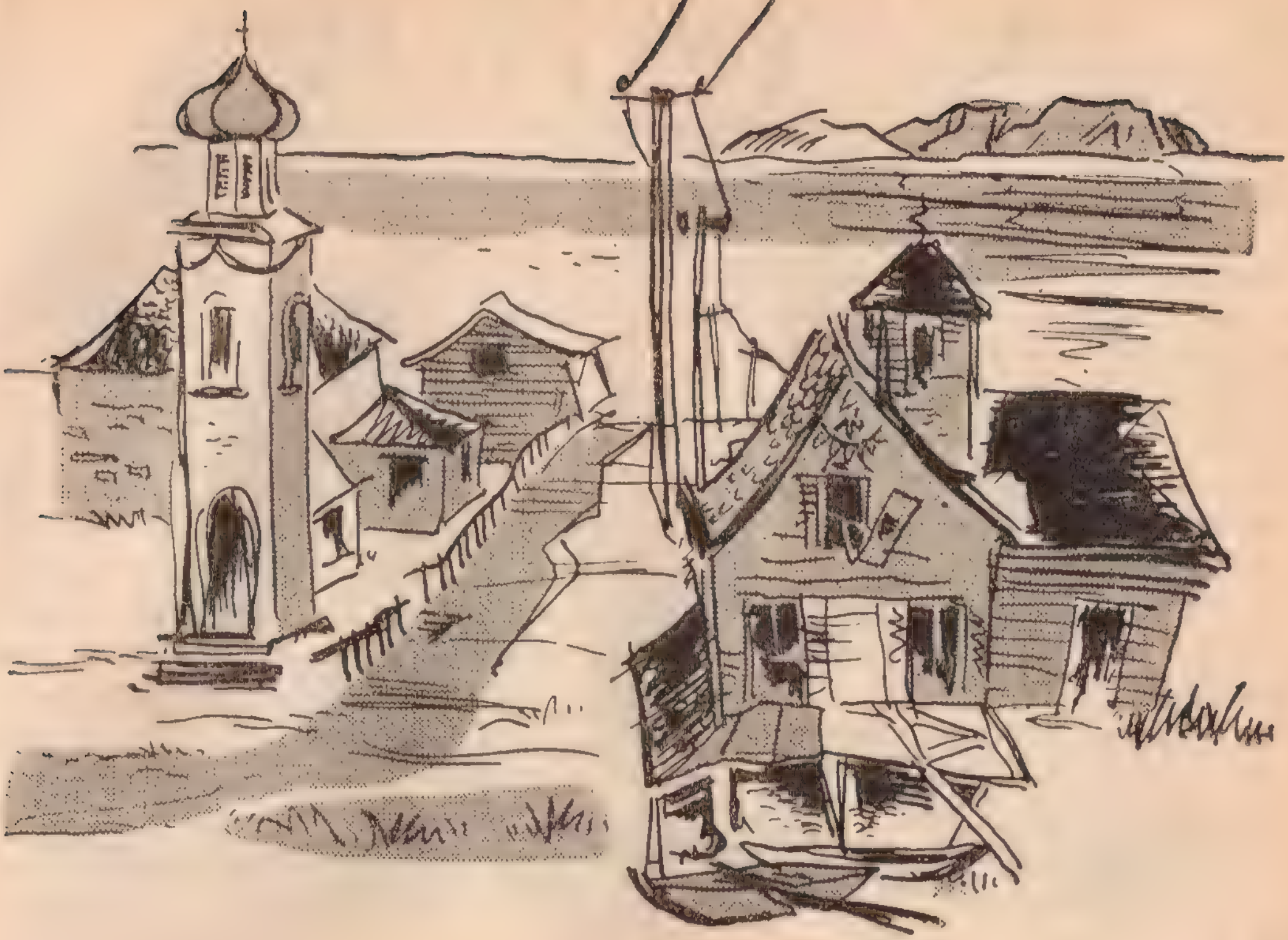

Rüzgârlı Adaların 1965 yılındaki durumu

naları avlamakla geçiniyorlar.

1741 yılında Rus gezginleri, Kamçatka'dan Amerika'ya ulaşmaya çalışıyorlardı. Fırtına ve sis yüzünden yollarını şaşırmışlardı. Japonya'dan gelen akıntılar, gemilerini rotasından ayırmış, uzaklara sürüklemişti. Sis dağılınca gezginler kendilerini, üzerlerinden kara dumanlar tüten yemyeşil adacıkların ortasında buldular. Köpüklü dalgaların yaladığı kayalıklarda su samurları koşuşuyordu. Derileri çil altınlar gibi pırıl pırıldı.

Bir rastlantı sonucunda ortaya çıkan Aleut adaları, eşi görülmemiş bir soygun ve yağmaya sahne olmuştur. 1741 de, Sibirya'lı kürk avcıları, sayıları 25000'i bulan yerlilerin yüzde onunu yok etmişler, yüzlerce köyü yakıp yıkmışlardı. Kürklü hayvanların soyu tükenince, Rusya, Alaska'yı Amerika Birleşik Devletleri'ne sattı.

Aleut'lular 50 yıl kendi hallerine bırakıldılar. Zira Amerikalılar Alaska'nın baştan başa buzlarla kaplı olduğunu, insan barındıramıyacağını sanıyorlardı.

Bugün Alaska ve ona bitişik Aleut adaları, Amerika'ya bağlı bir devlettir.

İkinci Dünya Savaşında Aleutlular kara günler gördüler, hepsi de Güneydoğu Alaska'ya göç etmek zorunda kaldı. Çoğu veremden kırıldı. Bir kısmı da Japonların esir kamplarında can verdi. Savaş sona erince, bir avuç Aleutlu, adalarındaki evlerine döndüler, yeniden, binlerce yıllık ilkel ve sessiz yaşayışlarına gömüldüler.

Sözünü Tutmayan Çoban

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, bir köyde, komşunun hindilerine çobanlık eden kimsesiz bir kız yaşarmış. Altın gibi bir yüreği varmış bu kızın. Başka kimsesi olmadığı için, hindileri canı gibi severmiş. Doğrusu, hindicikler de Ayşe bacılarını sayarlar, onun sözünden hiç çıkmazlarmış.

Ayşecik bir gün hindileriyle birlikte köyün içinden geçerken bir kalabalık görmüş. Yaklaşmış. Adamın biri, davuluna güm güm vurarak, halkı dört gün sonra kasabada yapılacak şenliklere çağırırmış. Ayşecik derin derin içini çekmiş: «Ne kötü! Herkes gülüp eğlenirken, ben karanlık kulübemde tek başıma oturmak zorundayım. Üstüm başım paramparça. Komşudan izin alsam da bu kılıkla oraya nasıl giderim?.»

Şenlik hazırlıkları almış yürümüş, her yer tertemiz donatılmış. Çevrenin köylüleri akın akın kasabaya iniyormuş. Ayşecik kimin umurunda?. Zavallı, boynunu büküp çilesine boyun eğermiş. Onun bu hâlini gören hindileri bir üzüntüdür almış. Düşünüp taşınmışlar ve baba hindilerden birini Ayşeciğe elçi göndermişler. Baba hindi kocaman kuyruğunu yelpazeler gibi açmış, boynunu uzatarak, bacısına demiş ki: «Sevgili Ayşe bacımız, seni giydirip kuşatıp şenlikle-

re yollamaya karar verdik. Buna karşılık senden bir dileğimiz var: Öğleden sonra bizi kümesimize kapatacaksın!»

Kızcağızın aklı başından gitmiş! Ömründe ilk defa, bir hindinin böyle şakır şakır dile geldiğini görüyormuş çünkü. Gözlerine mi inansın, kulaklarına mı?. Hindi, düpedüz insan gibi konuşuyormuş!. Baba hindi devam etmiş: «Bir şartla, güneş batar batmaz yanımızda olacaksın! Sakın unutma..» Ayşecik, hindilerin dileğini harfi harfine yerine getireceğine söz vermiş..

Öğleyin ortalığa sıcaklık çökünce, hindiler kendiliklerinden kümesin yolunu tutmuşlar. Yaşlı baba hindi kıza seslenmiş: «Ayşe bacımız, bize buyurmaz mısın? Gel de, giydirip kuşatalım seni!» Ayşecik, üstünde eski püskü ne varsa, çıkarmış. Hindiler bu paçavraları almışlar, başlamışlar gagalamaya. Ayşeciğin eskileri, göz açıp kapayana kadar, bayramlık giyisler oluvermiş! Kanatlarıyla da saçlarını bir güzel taramışlar. Baba hindi kurum kurum dolanarak öksürdükçe ağzından yere bilezikler, inciler, gerdanlıklar saçılıyormuş. Uzatmayalım. Takmışlar takıştırmışlar, sonunda Ayşeciğe aynayı uzatmışlar. Kızcağız küçük dilini yutacakmış nerdeyse!. Kendisini tanıyamamış. Aynada prensesler gibi bir kız gülümsüyormuş.. Ayşecik bir an önce gitmek için sabırsızlık gösterince, hindiler de onu daha fazla alıkoymamışlar. Kızı uğurlarken arkasından seslenmişler: «Ayşe bacı, sakın bizi unutma!.» Ayşe, uçarcasına kasabanın yolunu tutmuş. Gelip geçenler biribirlerini dürterek: «Aman ne güzel kız bu böyle!.», «Kimbilir nasıl dansediyor», «Peşine takılalım mı?» diye sorarlarmış. Şenliğin yapıldığı alan cıvıl cıvılmış. Eğlencelerin ve gösterilerin biri bitmeden öbürü başlıyormuş. Hemen Ayşenin çevresinde bir halka belirmiş. Gençler onu aralarına almışlar, dans etmişler, tepinmişler, gülmüşler.. Taa geç saatlere kadar.. Güneş çoktan batmış bile.. Bir ara, gecenin karanlığını birdenbire fark eden Ayşenin aklı başından gitmiş! Gitmiş ama, iş işten geçmiş ola! Hindicikler onu beklemişler, çok beklemişler, sonunda da umudu kesmişler. «Ayşe bacımız bizi unuttu, başımızın çaresine bakalım, ormana giderek başımıza buyruk, gönlümüzce yaşayalım» demişler ve kümesten ayrılmışlar. Ayşe soluk soluğa koşadursun, hindiler izlerini bile bırakmamışlar yolda. Kızcağız kümesi bomboş bulunca, başlamış avaz avaz ağlamaya, sağa sola koşturmaya... Ama, boşuna.. Sözünde durmamanın cezası, ona pek pahalıya oturmuş.. Şöyle bir üstüne başına bakacak olmuş.. Felâket! Eski püskü giysileri içinde bir Ayşe! Komşu da kendisini bir güzel paylamış. Gene de acımış, yeni hindiler vermiş Ayşe'ye. Ama, olup bitenleri bilen yeni hindiler, çobanlarıyla sıkı fıkı bir dostluk kurmaya yanaşmamışlar hiç.

Yazısız Hikâye..

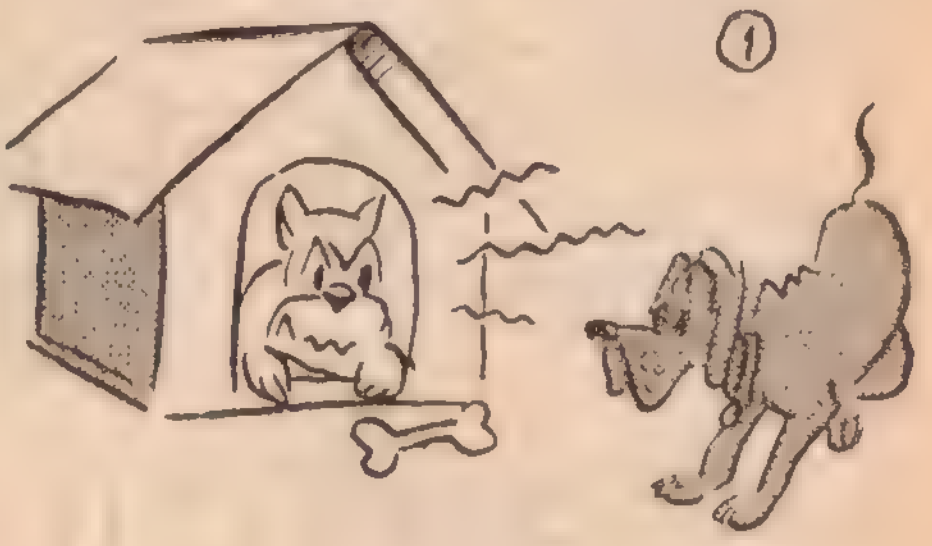

HEYECANLI BİR HİKÂYE

BİRİNCİLİK KUPASI

Can Gökşen, bulanık çaya varınca yolun yarısına geldiğini anladı. O yılki okullararası kır koşusunu kendisinin kazanacağı ortadaydı. Zira, şampiyonluk için tehlikeli gördüğü bir tek yarışmacı vardı: İsmet Ünal. O da kendinden 5-6 m. ötedeki tepeye tırmanmaya çalışıyordu ve üstelik topallıyordu. Can, kollarını iki yana sallıyarak suyun üstünden çevik bir hareketle atladı ve tepeye tırmanmaya başladı. Rakibiyle aralarındaki açıklığı hızla kapatıyordu. Bu sırada aklına, başlama işaretini beklerken İsmet'le konuştukları geldi.

İsmet, «Bu defa adını kupaya yazdıramıyacaksın» demişti. «Neye mal olursa olsun yarışı ben kazanacağım. Bu yıl öyle kolay şampiyonluk yok. Karşında benim gibi çetin bir ceviz var. Gel, yarışmanın birincisini şimdiden tebrik et.»

«Peki, ama sen de çok yükcekten atıyorsun gibime geliyor.»

İşte bütün böbürlenmelerine karşılık İsmetçik topallıyordu.

Can, onu geçerken başını çevirip seslendi!

«Ne oldu, delikanlı?»

«Ayağım su topladı.»

«Vah, vah! Ne talihsizlik» dedi Can. «Senin de şansın açıldı maşallah» dedi öteki. «Ama o kadar heveslenme, daha koşu bitmedi.»

Can iyice hızlandı. Vücut yapısı, başta geniş göğsü ve çelikleşmiş yay gibi gergin kaslarıyla bu mukavemet koşularına son derece uygundu. Üstelik o gün kendisini öylesine güçlü, öylesine kuvvetli hissediyordu ki, karşısında sağlam bir rakip olmadığı için pek üzüldü.

Can kendi kendine,

«Şu kabarcık her şeyi altüst etti» diye söylendi. «İşler çok kötüleşti. Şimdi ucuz şampiyonluk kazanan biri durumuna düştüm.»

İsmetler, o şehre daha yeni gelmişlerdi. Can çocuğu hemen hemen hiç tanımıyordu. Yalnız evlerinin göl kıyısında olduğunu biliyordu. Bu kadar böbürlenen bir kimsenin yenilgiye uğrayınca, bunu efendice kabul etmeyip kendisini temize çıkarmak için türlü sebepler uyduracağı meydandaydı. Kaldı ki, ortalıkta bir de kabarcık meselesi vardı. Çocuğun yarıştan sonra herkesi etrafına toplayıp söyliyeceklerini duyar gibiydi.

«Hep işte şu kabarcık yüzünden, yoksa ben Can'ı kolayca geride bırakıp birinciliği almıştım. Ne yapalım san-

sımız yokmuş.»

Artık kendisi için yeni bir hız rekoru kırarak başarısını pekiştirmekten başka çare kalmamıştı.

Yumuşak, kumlu bir yerden geçiyordu. Papuçlarının altındaki kabaralar toprağa gömülüyordu. Güneş, ıslak saçları, alnı ve kolları üzerinde parlıyordu. Akıllara durgunluk verecek bir hızla koşuyordu.

Yol gölgeli bir düzlüğe iniyor, sonra sert bir kavisle sağa dönerek ağaçlar arasında parıldayan göl kıyısından geçiyordu.

Can arkasına baktı. İsmet epeyce gerideydi. Topalladığı o kadar uzaktan bile belli oluyordu.

Can, kendi kendine,

«İsmet gerçekten cesur bir kimse» diye söylendi. Sonra gözlerini daha uzaklara dikti. Mavili, sarılı bir takım karaltılar durmadan kıpırdanıyorlardı. Bunlar da yarışmaya katılan diğer koşuculardı.

Tam tepede, yarışma hakemlerinden Ahmet Bey, kırmızı bir bayrağın yanında duruyordu. Burası 5 km yi gösteriyordu Ahmet Bey elindeki listede Can'ın adının yanına bir işaret koyarak «Çok güzel!» dedi. «Eski rekordan üç dakika öndesin.»

Can tepeden aşağı kayarken gözlerinin önünde şehirde karşılaşacağı manzara canlanıyordu. Yolun iki tarafına toplanmış bir sürü baş ve alkışlar... Göğsüne şampiyonluk madalyasının dokunduğunu duyar gibi oldu. Meydanı çınlatan ses şöyle diyordu! «Can Gökşen bu yıl yeni bir rekor kırdı.» Okulun camlı vitrinindeki kocaman gümüş kupa gözlerini kamaştırdı. Üstündeki yarım düzine kadar koşucu adının arasında iki defa kendininki vardı. Üçüncüsü de yazılıyordu ve kupa artık onun kendi malı olmuştu.

Ovaya inmişti. Bir bataklıktan geçtikten sonra tekrar ağaçlı bir tepeciğe tırmanmaya başladı. Göl sağında uzanıyordu. Gözüne, ağır ağır giden yeşil bir kayıkta, bir adam ilişti.

Önünde 1 km. kadar bir yol kalmıştı. Artık İsmet'i de aklından çıkarmıştı. Durmadan kazanacağı kupayı düşünüyordu. Ömründe bir şeyi hiç bu kadar çok istememişti. Onu elde etmek için de önünde hiç bir engel kalmamıştı.

Tam ağaçlık yoldan çıkacağı sırada bir feryat duydu. Kısık, boğuk bir bağırma. Sonra ortalık derin bir sessizliğe gömüldü. Çocuk elinde olmıyan bir kuvvetin etkisiyle yüzünü göle dönerek olduğu yere sanki çakılıp kaldı. Bu arada içinden bir ses koşmasını, biran önce oradan uzaklaşmasını söylüyordu. Gözleriyle etrafı taradı. Tepeden gördüğü yeşil kayık ortalıkta yoktu. Rüzgârın yaprakları hışırdatmasından başka bir ses duyulmuyordu. Artık çığlık filân duymadığına, kulağına bir takım sesler geldiğine iyice inanmıştı. Tekrar koşmaya başladı. Fakat içinden bir ses,

«Biri senden yardım bekliyor. Az önceki çığlığı duydun. Onun ne kadar kötü bir durumda olduğunu biliyorsun da yine yarışa devam ediyorsun» diye kafasını kemirip duruyordu. Daha fazla dayanamadı. Geri dönerek çığlığı işittiği yere gitti. Suyun üstünde tersine dönmüş yeşil bir kayığın yavaş yavaş sallanarak ilerlediğini görünce tüyleri diken diken oldu!

Hemen yokuştan ileri atıldı. Dikenler, çalılar kollarını, bacaklarını çiziyordu. Kumluk kıyıya vardığında yeşil kayığın yanında hafif hafif alçalıp yükselen bir kürekle, bir olta kamışı gördü.

Can dizlerine kadar buz gibi suya girmiş bir sağa, bir sola bakarak gözleriyle gölü tarıyordu. Bir ara siyah bir karaltı su yüzüne çıktı. Islak, eski bir kütüğü andırıyordu ve garip bir şekilde hareket ediyordu. Bir süre sonra tersine döndü ve bembeyaz, çarpılmış bir surat meydana çıktı. Sonra yavaş yavaş batmaya başladı.

Çocuk olanca hızıyla sulara atıldı. Vücudu terli olduğundan göl ona buz gibi geliyordu. Yüzerken bacağında

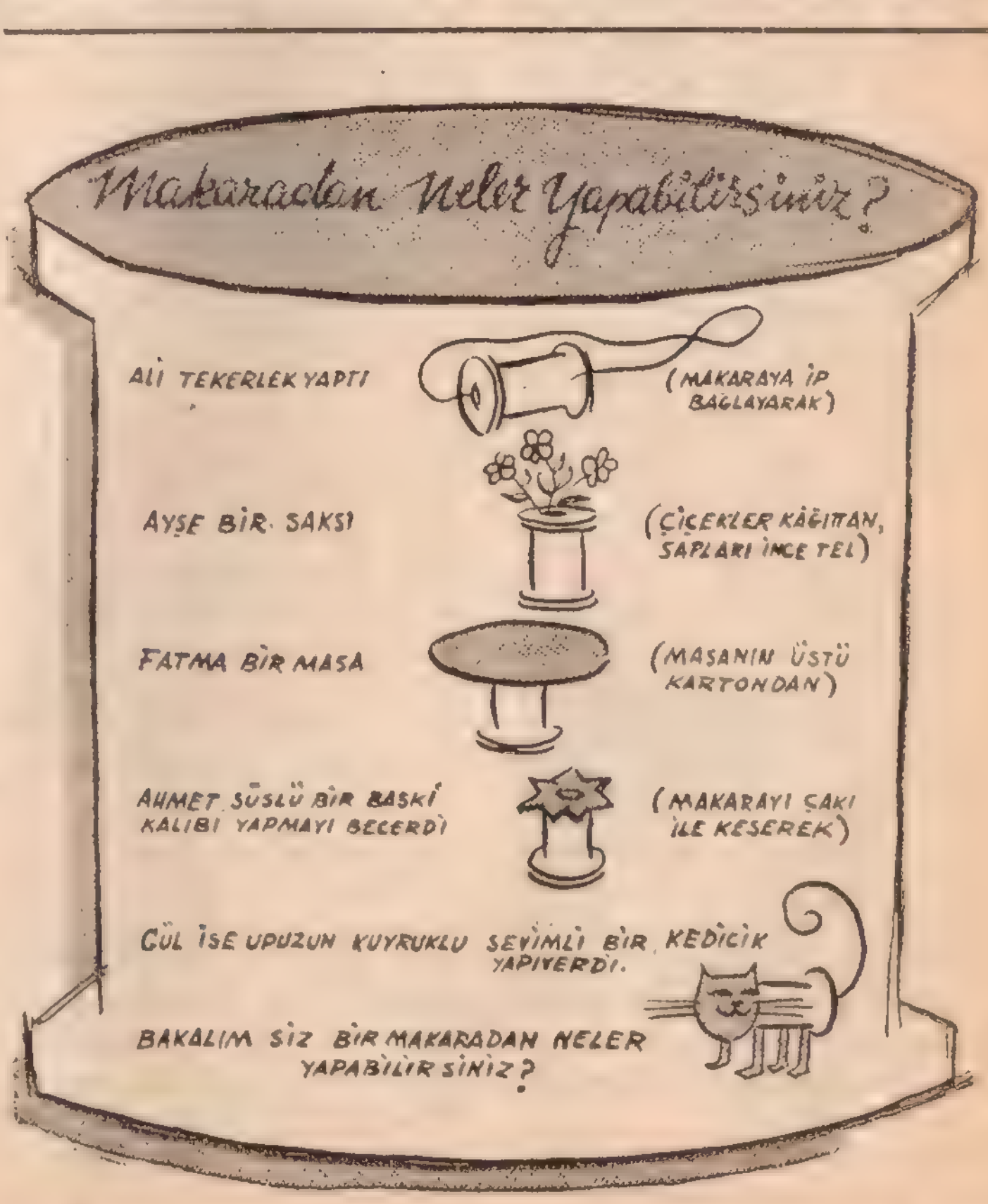

garip kasılmalar hissediyordu. Ayağına kramp girmesinden korkuyordu ama geri dönmek aklından geçmiyordu bile.

Artık o, garip bir şekilde çarpılmış yüzü gördüğü yere iyice yaklaşmıştı. Başını suya daldırdı. Su adam akıllı derindi. Elleriyle dibi araştırıyordu. Dipte kuvvetli bir akıntı vardı, Derinlerde, rüzgâra tutulmuş gibi sallanan ot kümeleri görünüyordu. Bunların üstünde hareketsiz, upuzun bir şey duruyordu.

Hemen adamın ceketine yapıştı. Canın suya dalarken içine çektiği hava tükenmişti. Şakakları zonkluyordu. Sımsıkı tuttuğu kütük, şaşılacak kadar hafifti. Bir ara tersine döndü. Çocuğun ayakları dibe değdi. Bacağına öyle bir sancı girdi ki, sanki kasları, damarları bir noktada düğümlenlyor gibiydi. Öbür ayağını hızla dibe vurarak hava ve güneş ışığına çıktı. Bir eliyle dipten çıkardığı şeyi tutuyor öbürüyle de yüzmeye çalışıyordu. Nefes almak için ikide bir ağzını açıyordu. Sol bacağı işe yaramadığı gibi baldırındaki kaslar çekiliyor, büzülüyor, dayanılmıyacak kadar çok sızlıyordu. İşin kötüsü öbür ayağında da garip bir takım çekilmeler başlamıştı. Bu gidişle mutlaka boğulacaktı.

İçinden bir ses, kulağına,

«Canını kurtar, canını kurtar» diye fısıldıyordu. Parmaklarını açtı. Ceset dibe kaymaya başladı. Zaten geç kalmıştı. O suya daldığında, adam mutlaka çoktan ölmüştü.

Fakat onu bırakmaya gönlü razı olmadı. Tekrar yakaladı ve kıyıya varmak için çabalamaya başladı. Bu arada ayağındaki kasılmaları, sancıyı; sızıyı unutup gitmişti.

Nihayet su sığlaştı. Artık ayakları dibe değiyordu. Yüküyle birlikte kendini kıyıdaki kumlar üstüne attı. İki ayağına da kramp girmişti. Eliyle biraz ovup çekilen kaslarını gevşetti. Ayakları üstünde durabilecek hale gelince, kumlar üstünde boylu boyunca yatan adamla ilgilenmeye başladı. Hayret! Adam ölmemişti.

Fazla su yutmuştu. Adamı yüzü koyun çevirerek kalçalarından tutup kaldırınca ağzından, burnundan su fışkırdı. Sonra yatırıp kulağını göğsüne dayadı. Yaşıyordu. Kalbi çok zayıf, çok hafif ve düzensiz de olsa, atıyordu. Yarım saat kadar uğraştı. Ama çabaları boşa gitmedi Adam gözlerini açtı. Bu arada Can ilerde yükselen tepeden koşucuların geçtiklerini farkediyordu. İsmet yine öndeydi. Hâlâ topallamasına karşılık hepsinden ileriydi. Hiç biri de Can'ı görmemişti. Kayıktan da haberleri yoktu. Zira rüzgâr onu gölün ortalarına sürüklemişti.

Can, yorgunluğuna rağmen başı dimdik duruyordu. İçinde o zamana kadar hiç tatmadığı bir mutluluk vardı. Büyük bir zafer kazanmıştı. Bu, hem yarışı bırakmayı aşararak kendi isteklerine, hem ayaklarına kramp girme korkusuna, hem de ölüme karşı kazandığı bir zaferdi. Boğulmaktan kurtardığı adam, gözlerini açıp kapamaya çalışıyordu.

«Ben artık gidip yardım istiyeyim» dedi, Can, «Kır koşusu var, yol da az ileriden geçiyor.»

Adam yorgun, göz kapaklarını güçlükle araladı ve peltek peltek,

«Yarıştaydın demek!» dedi.

Adamın gözleri bir noktaya takıldı, kaldı.

«Oğlum da bu sabah koşuya...» derken, Can, adamın sözünü kesti:

«Oğlunuz mu?» Bu arada adamın kime benzediğini farketmişti.

«Evet» diye mırıldandı adam. «İsmet Ünal!» Bu defa Can'ın gözleri faltaşı gibi açıldı. Aklına binbir türlü düşünce üşüşmüştü.

Demek İsmet'in babasını kurtarmıştı!

Adamın gözleri kapandı. «Haydi sen git» diye fısıldadı. «Artık iyiyim. Yalnız kalabilirim.» Can'ın omuzları öne düşmüştü. Toprak ayaklarının altında dönüyor gibiydi. Yamaca varınca yarışmanın sonuncularından

CAMBAZ ÇATALLAR

İki çatalı birbirine geçirin. Dişleri arasına da, resimde gördüğünüz gibi bir 25 kuruşluk sıkıştırın. Böylece, ince bir bardağın kenarında onları dengede tutabilirsiniz. Çünkü, çatalların ağır sapları iki yana eğiktir. Ağırlık merkezi de paranın bardağa değen kısmına raslamaktadır.

ikisiyle karşılaştı. Can'ı görünce şaşırdılar.

İçlerinden biri hayretle,

«A!» dedi «Ben seni en önde.....»

Can birkaç kelimeyle acele acele durumu onlara anlattı. Üçü birlikte adamın yanına koştular.

İsmet'in babası yürüyecek halde değildi. Kollarına girip tepedeki yol üstüne çıkardılar.

Çok geçmeden en geride kalan birkaç koşucuyla Ahmet Bey göründü.

Ahmet Bey, durumu öğrenince hemen çocuklara bir takım emirler vererek kaba taslak bir sedye yaptırdı. Hastayı üstüne uzattılar.

«Şimdi» dedi, «en yakın hastahaneye gitmemiz gerekiyor. Ana cadde şu tepenin arkasından geçer. Kestirmeden yola çıkıp bir araba durdurun.»

Şehrin meydanında büyük bir kaynaşma vardı. İsmet Ünal dişini sıkıp ayağındaki kabarcığın acısına dayanarak, arkasındaki koşucudan 5 m. farkla yarışı kazanmıştı. Bu gerçekten parlak bir zaferdi. Hele İsmet'in herkesin birinci gözüyle baktığı Can'ı yenmesi başarısını büsbütün yüceltiyordu.

Bitirme çizgisine varınca büyük bir kalabalık İsmet'in etrafını çevirdi. Çocuk onlara büyük zaferini şöyle anlatıyordu.

«Kazanacağımı daha bu yarışa başlamadan biliyordum. Başlama işareti verilmeden önce de Can'a söylemiştim.»

Kalabalıktan bir ses,

«Peki» dedi. «Acaba Can nerede?»

«Sahi» dedi İsmet. «Beni Bulanık Çayın başında geçmişti. O zaman ayağımdaki kabarcık çıldırtacak gibi zonkluyordu. Mutlaka yolu kaybetmiştir. Zira onu geçtiğimi hatırlamıyorum.» Sonra,

«Her ne ise» dedi, «Birinci ben geldim ya.» Bu sırada kocaman bir araba köşeyi döndü. İçindekiler gözüne ilişince İsmet olduğu yerde donakaldı.

Arkada Can'la, Ahmet beyin arasında babası oturuyordu. Ölü gibiydi. Elbiselerinin de ıslak olduğu ilk bakışta anlaşılıyordu

Otomobil kalabalıktan geçemeyince yavaşladı.

«Baba, baba» diyerek İsmet arabanın üstüne atıldı.

Adam gözlerini aralıyarak,

«İyiyim yavrum,» diye fısıldadı. «Göl de balık... tutarken,» durup biraz dinlendi, sonra,

«Kayık devrildi» dedi. Yine durdu, dinlendi,

«Şu delikanlı olmasaydı... Şimdi gölün dibindeydim» dedi, sustu. İyice yorulmuştu.

Ahmet Bey arabanın başına üşüşenlere olayı kısaca anlattı. Bu sırada İsmet babasına, bir şeyler söylemeye çalışıyor fakat boğazından hıçkırıktan başka bir ses çıkmıyordu.

Can yerini İsmet'e verdi. Araba hastahaneye doğru gözden kayboldu.

O gece geç vakit Can'ların kapısı çalındı. İsmet Can'ı görmeye gelmişti. «Babam çok iyi, sana teşekkür etmek istiyorum» diye kekeledi. Eskisine göre İsmet çok, pek çok değişmişti. O herkesi küçümseyen, yüksekten atan çocuk kendisi değildi sanki. Yine kekelemeye başladı. Bir şeyler söylemek istiyordu ama gereken kelimeleri bulamadığı besbelliydi. Yutkundu, yutkundu:

«Sana bir şey söylemek istiyorum» diyebildi. «Bence çok önemli bir şey. Bütün gün içim içimi yedi. Bu gece uyuyamıyacağımı anlayınca buraya koştum. Bu gün olanlardan sonra, yarışmanın birinciliğini ben alamam.»

«Neden alamıyacakmışsın?» dedi Can. «Canını dişine takarak koştun ve birinciliği alnının teriyle kazandın»

«Yoo! dedi öteki, «Sen beni geçtin. Hem de büyük bir farkla. Adımın kupanın üstüne yazılmasına itiraz edeceğim.»

«Kusura bakma ama» dedi Can, «bence saçmalıyorsun. Ben öyle önemli bir şey yapmadım. Boğulmak üzere olan bir kimseye yardım edip onu kurtarmak herkesin insanlık borcudur. Haydi artık bunları bir yana bırakalım.»

İsmet konuşmak için çabalayıp duruyordu. Kıpkırmızı kesilmişti.

«Olmaz» dedi «birincilik senin.»

Can da,

«Böyle bir birincilik kabul edemem» Adımı kupaya yazmalarına ben de itiraz ederim» dedi.

Ertesi gün yarışma komitesi bu çekişmeli birinciliğe güzel bir çözüm yolu bularak sonucu herkese duyurdu. Alınan ortak karara göre Can ve İsmet'in adları o yılın tarihi altına yanyana yazılacak, kupa da Okul kitaplığına hediye edilecekti!

MAKARNANIN ANAYURDU NERESİDİR?

Makarna denince, akla hemen İtalyanlar gelir. Oysa, makarnanın anayurdu İtalya değildir. Bu emeği 13. Yüzyılda Moğollar, Avrupa'ya yaptıkları akınlar sırasında Avrupalılara tanıtmışlardır. Makarna, ilkin Almanya'da sevilip yenilmeye başlamış, daha sonra da güneye, yani İtalya'ya geçmiştir. Ünlü gezgin Marko Polo'nun, Çin'den Venediğe şehriye getirdiği de söylentiler arasındadır.

VASKO DA GAMA

Portekiz Kıralı Manuel, ünlü kaptan Vasko Da Gama'yı huzuruna çağırtarak dedi ki:

«Bartholomew Diaz, Afrika'nın güneyinden dolaştığına göre, oradan Hindistan'a gidecek bir yol vardır mutlaka. Bu yolu keşfetmeni istiyorum.» Bunlar, 1497 de Portekiz Kıralı Manuel'in dünya tarihinde yepyeni bir çığır açılmasına sebep olan sözleriydi.

Kıral Manuel'in sözünü ettiği Bartholomew Diaz, Ümit burnunu dolaşmayı başaran ilk denizciydi. Kendisine Portekizli ünlü denizcilerin sonuncusu gözüyle bakılmaktaydı. Vasko da Gama bu önemli görevi yüklendiği zaman 37 yaşındaydı. O zamana kadar yıllarca denizlerde dolaşmış ve gözüpek bir denizci olarak tanınmıştı. Gama'nın küçük filosundaki St. Raphael ve St. Gabriel gemileri Diaz'ın tecrübelerine dayanılarak Hindistan yolculuğuna en elverişli bir şekilde yapılmıştı. Yiyecekleri de bir üçüncü gemiye yüklemişlerdi. Sayıları 170'i bulan gemi tayfalarının çoğu azılı mahkûmlardı.

Temmuzun yedisinde küçük kafile yola çıktı. Diaz da küçük yelkenlisiyle onlara katıldı.

Gemi kafilesi Kanarya adalarına varınca etrafı kalın bir sis kapladı ve gemiler birbirinden ayrıldı. Ye-

şil Burun adalarında Diaz ötekilere başarılar diliyerek ayrıldı.

Artık her iş Vasko da Gama'nın denizcilikteki ustalığına kalmıştı. O zamana kadar güneye giden bütün gemiler Afrika kıyısını tutmuşlar, bu arada Gine körfezinin ters akıntılarına, birden çıkan fırtınalarına yakalanmışlardı. Bu yüzden Vasko da Gama, daha hiç bir yeri keşfedilmemiş olan Atlas Okyanusunda

geniş bir yarım çember çizdikten sonra Ümit Burnuna inmeye karar vermişti. Ekvatoru geçince güney batıya yöneldi, ve eylülde yolunun en batı noktasına vardı. Bu sırada gemiler Brezilya kıyılarından 500 mil açıktaydılar. Sonra güney doğuya doğru inmeye başladılar. Güney Atlantiğin ıssız, bilinmeyen sularında günlerce yol aldılar.

Kasımda kara göründü. St. Helena körfezine demir attılar. Yeşil Burun adalarından hareket edeli 96 gün olmuştu. Böylece hiç bilmedikleri sularda 4500 mil yol almışlardı. St. Helena'da gemilerini temizlediler, onardılar. Bu arada Hotentolarla dost oldular, fakat bir süre sonra, yerlilerle aralarında anlaşmazlık çıktı. 16 Kasımda demir aldılar ve güneye yelken açtılar.

Artık ufukta Ümit burnunun müjdecisi Masa dağını gözlüyorlardı. Uygun bir yerde demir atıp yiyecek su aldılar. Ve tekrar yola çıktılar. Yılbaşında Diaz'ın vardığı en son noktayı da geçerek Natal diye adlandırdıkları kıyı boyunca gitmeye başladılar. Bundan sonraki birkaç günde önemli olaylar olmadı. Bir gün Delegao körfezi denilen yeri geçtiler. Körfezin en kuzey ucunda karaya çıktılar. Buranın yerlileri Bantular onları çok candan karşıladılar. Gemileri içilecek su ve av etleriyle doldurdular.

Bu konukseverlik Vasko da Gama'nın çok hoşuna gitmişti. Bu yüzden buraya «İyi İnsanlar Ülkesi» adını verdi. Burada pek az kalıp tekrar kuzeye doğru yola çıktılar. Gittikleri kıyıyı Araplar çok önceden keşfetmişlerdi. Ama buralara pek uğramadıklarından, uygarlıklarının en ufak bir işareti bile görülmüyordu.

Ocak sonlarında Kilimane nehri ağzında karaya çıkınca Araplar gibi giyinmiş iki Bantuya rastladılar. Böylece doğu uygarlığının buralara geldiğini anladılar. Kilimane nehri ağzında bir ay kadar kaldılar. Gemileri demirleyip onardılar.

Bir hafta sonra da Mozambik'e vardılar. Rüzgârların hırpaladığı üç Portekiz gemisi limana girerken gemiciler her zaman alıştıkları yalnızlık ve tenhalığın aksine, etrafın cıvıl cıvıl kaynaştığını görerek pek şaşırdılar. Limanda Hindistan'dan baharat, altın, kıymetli taşlar getirmiş olan dört büyük Arap gemisi demirliydi. Arap gemiciler Vasko da Gama'ya doğunun zenginliğini övmeye başladılar.

Mart sonunda ufak donanma Hint Okyanusunda, adını bile bilmedikleri bir limana doğru yola çıktı.

Üç hafta, üç gemilik donanma uygun bir rüzgâ-

rın etkisiyle çok hızlı yol aldı ve kısa bir sürede Kaliküt'e vardı.

V. Da Gama, karaya çıkınca bu göz kamaştırıcı ülkede kolay kolay tutunamıyacağını farketti. Afrika kıyılarının yarı ilkel insanları gemicilerin silâhları ve gemilerin görünüşünden ötürü onlara büyük bir saygı gösteriyorlardı. Ama yeryüzünün en eski uygarlık merkezlerinden biri olan bu bölgede, böyle bir şey söz konusu değildi, tabiî.

Gelenekler gereğince ertesi gün valinin elçisi, yabancıların dostluk hediyelerini kabul edecekti. Fakat bu maceraseverlerin dünyanın öbür yarısından birkaç incik boncuk getirdiklerini görünce çok sinirlendi. Vali ancak altın kabul edebilirdi. Yoksa Afrikalı kabile reislerinin hoşuna gidebilecek şeyleri vermek, ancak, ona hakaret etmek olurdu.

Vasko da Gama için artık açıkta demirdemiş olan gemilere dönmekten başka yol kalmamıştı. Kıyıya vardıklarında akşam olmuştu. Kayıkçılar bu fakir maceracıları gemilerine götürmeye yanaşmıyorlardı. Gemilere gidebildek için tam üç gün uğraştılar.

Da Gama gemisine varınca hemen subaylarını acele toplantıya çağırdı ve satılacağını umduğu malları toplayıp kıyıya gönderdi. Ne var ki, en yoksul Kalikütlünün bile evin de onlardan daha iyi şeyler vardı. Bu yüzden bir İki ay sonra St. Gabriel ve Berrio gemileri Ümit Burnunu dönerek kuzeye yöneldiler ve Portekiz yolunu tuttular. Bir ara gemiler birbirinden ayrıldı. Berrio Libzon'a ötekinden iki ay önce vardı.

Vasko da Gama Hint yolculuğuna çıkmak üzere yelken açalı iki yıl olmuştu. Dört gemiden ikisiyle dönebilmişti. Yüz yetmiş tayfadan da elli kişi kalmıştı. Bu arada kardeşini kaybetmiş kendi sağlığı da adamakıllı sarsılmış- Ama bütün bunlara karşılık doğuya giden yol bulunmuştu. Artık Avrupa'ya ticaret için yepyeni bir kapı açılmıştı.

Nur Kardeşten
Bir Şiir

BEYZACIĞIM

Özledim seni, Beyza!
Bahçedeki leylâkları şimdi kim toplayacak?
Gelsen de, birlikte oynasak!
Hani, balkona uzanan kırmızı güller vardı..
Gül koparırdın bana,
Babacığın bahçenizi sulardı..
Ne olur, gelsene, Beyza!.
Ben pembe, sen de beyaz cicilerimizi giysek,
Seninle durmadan dansetsek.
Fatoşu da yanında getir,
Okulculuk oynarız istersek.
Benim kâğıt bebeklerim vardı ya,
Oya ile Rüya..
Rüya geçen gün öldü.
Benim gibi herkes de çok üzüldü.
Güller açmıyor yeni evimizde,
Leylâklar da yok ama
Yandaki erik ağacı çiçek içinde.
Seni dört gözle bekliyorum Beyza!
Ellerinde leylâklarla..

NUR DURMUŞ

BİLMECE BULMACA...

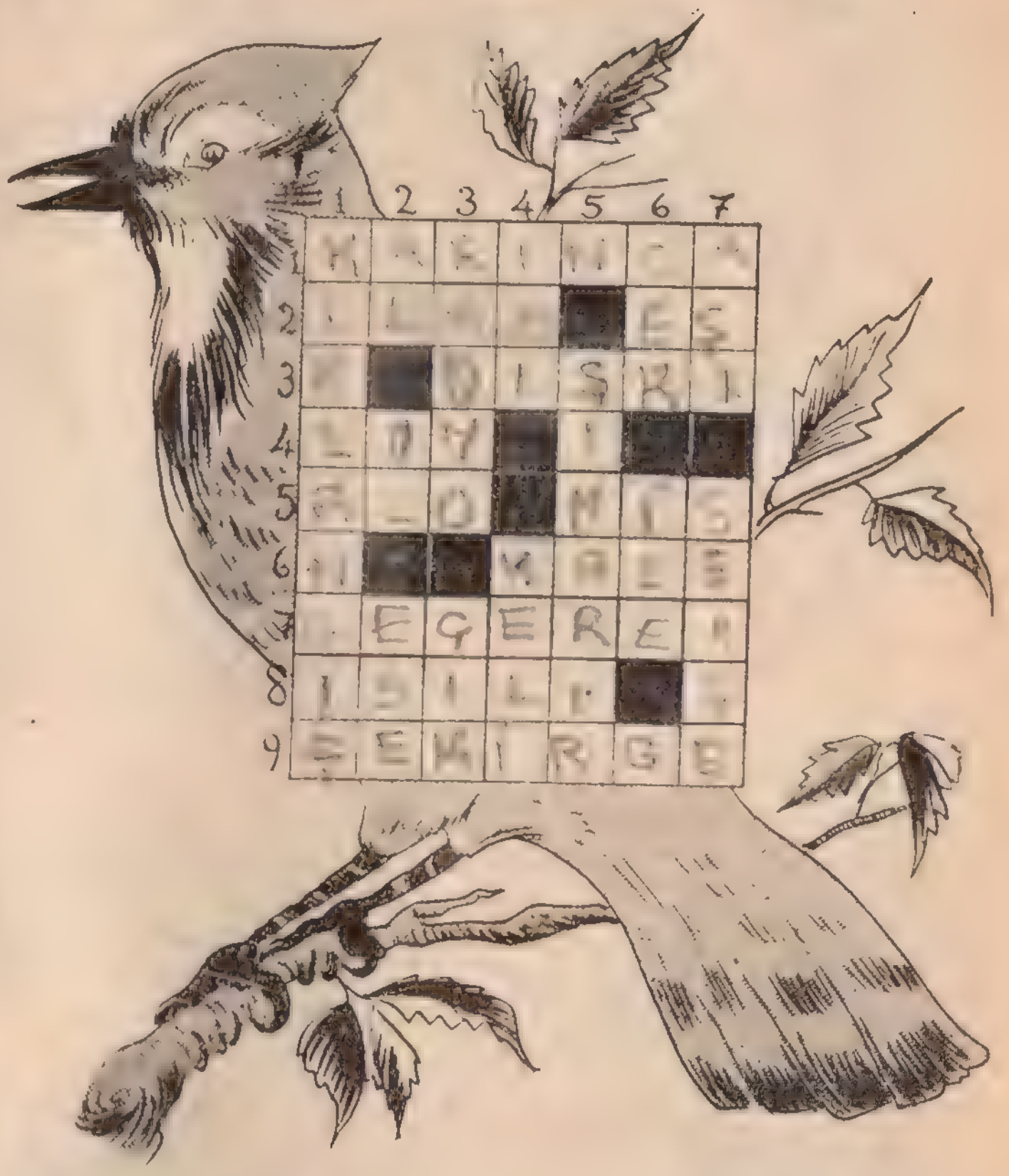

SOLDAN SAĞA:

1 — Bu mevsimde çok çalışan bir hayvan. 2 — Tersi, Pazartesiden sonra gelir; çiftlerden biri. 3 — Dışarıya atılan besin posası. 4 — Tersi bir yere gitmek için üzerinden geçilen yer. 5 — Telefonda böyle sesleniriz; «gibi» kelimesi ekleninee, temiz ve güzel kokulu anlamına gelir. 6 — Eski çağlarda kurulan yüksek ve kalın duvarlı yapı. 7 — Erken yetişmez, anlamına gelir. 8 — Sıcaklığı olan. 9 — Sıçramasıyla tanınmış bir hayvan.

YUKARDAN AŞAĞI:

1 — Saçak altlarında yuva yapar. 2 — Bayrağımızın rengi; bir emir; sonuna «R» harfi eklenince, sanatçının yaptığı ortaya çıkar. 3 — Hemen herkeste bulunan bir eğlence âleti; kovulanlara böyle söylenir. 4 — Hararet; başında saç olmayan kimseyi. 5 — Yaramaz çocuklar öyle yapar. 6 — Bir giyim eşyamızın yarısı; birlikte. 7 — Çiçek, tifo, verem v. b. gibi hastalıklardan korunmak için yapılır; küçük bir kuş.

(Çözümü 49. sayfada)

YAZISIZ HİKÂYE

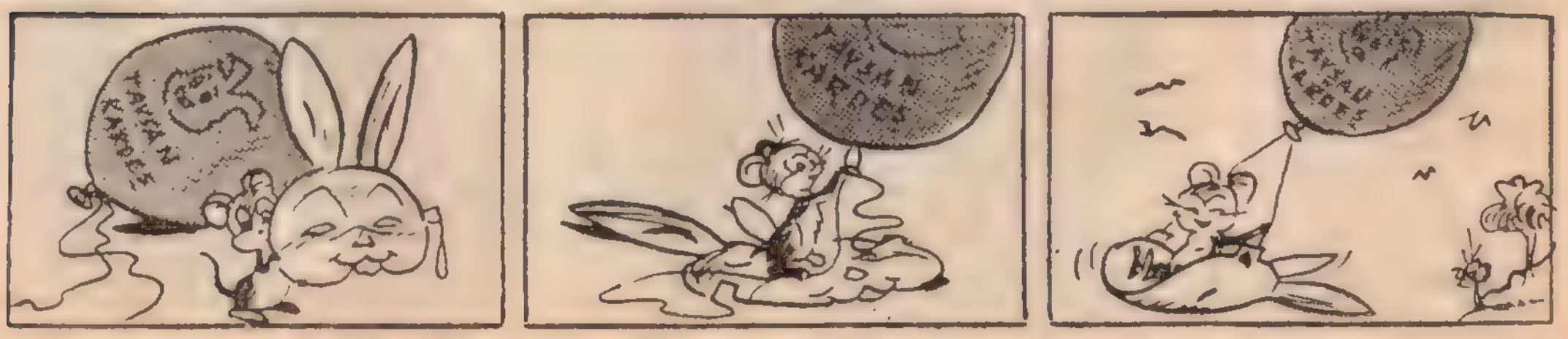

KÜÇÜK MÜHENDİS

İnsanoğlunun yaptığı en önemli su yollarından biri de, İsveç'teki Gota kanalıdır. Bu kanal, Baltık Denizi ile Kuzey Denizini birleştiriyor. Mühendisi, John Ericsson adlı bir gençtir

John, 31 Temmuz 1803 te, Isveç'te doğdu Henüz yedi yaşındayken, babasının işlettiği maden ocağına gitmek en büyük zevkiydi.

Bak! John yine defterini, kalemini almış, geliyor!

Çocuk, saatlerce oturup makinaların resmini çiziyor. Babasının yerinde olsam, onu bir ustanın yanına çırak verirdim

John sekız yaşına gelince, babası maden ocağındaki hissesini kaybetti. Ericssonlar başka bir şehre göçetmek zorunda kaldılar

Haydi çocuklar! Atlayın arabaya! Önümüzde birkaç günlük yol var!

Üzülme John! Baban bundan sonra bir kanalda çalışacak. Nasıl olsa orada da makinalar bulunur.

Gota Şirketinin şantiyesi, çocuğun ikinci bir evi olmuştu. Orada saatlerce, plân çizenleri seyrediyordu.

Buna pergel denir. Ölçüleri bir plândan öbürüne aktarmada pergel kullanılır.

Plân çizmek için John da kendine âletler yaptı. İki çubuğu birleştirerek bir pergel yaptı. Ucuna da çam iğnesi iliştirdi.

Bir cımbızın uçlarını eğeliyerek kalem yaptı.

Annesinin kürk mantosundan birkaç tel koparıp bir boya fırçası elde etti.

John, kendi buluşu olan bu âletlerle, kanal kazma makinalarının plânlarını çizmeye başladı. Babası bu plânları mühendislere gösterdi.

Ne istidatlı çocuk!

Oğluna sor bakalım, bizimle çalışmak ister mi? Boş bir masamız, bir sürü âletimiz var..

John, yıllarca mühendislerin yanında plânlar çizdi.

Dün, bu çocuğa plânların nasıl büyütüleceğini göstereyim dedim. Baktım ki, benim kadar o da biliyor!

John oniki yaşına basınca, İsveç Donanmasında makine mühendisliği öğrencisi oldu. Bu sırada kanalın yapımı başlamıştı.

Kanalı yapan şirketin istediği harita ve plânları çizer misin? Yalnız unutma ki, bütün kış başını kaşıyacak vaktin olmayacak!

Bir deneyeyim efendim.

John'un plânları uzmanlar tarafından incelendi.

Mükemmel, doğrusu! Bu Ericsson yaz tatilinde kanal yapımıyla ilgili her şeyi öğrensin. Böyle bir gence ihtiyacımız var.

1816 yazında John, onüçüne basmıştı. Altı hafta boyunca harç kardı, marangozluk yaptı.

Ağır elişlerini de iyice kavramıştı. Bakalım, ölçme âletlerini kullanmayı başarabilecek miydi?

John mühendis yardımcısı oldu.

Ben, kanalın açılacağı arazinin elverişli olup olmadığını incelerim. Bu çok önemli. En küçük bir yanlışlık yüzünden kanal çalışmayabilir.

John'un mühendis yardımcılığı bir yıl sürdü.

Bu çocuk çok zeki. Matematiği de kuvvetli. İşlerin büyük bir kısmını ona bırakıyorum.

Bu önemli işin başına getirildiği zaman, John henüz ondört yaşındaydı.

John'un emrinde altı yüz işçi çalışacak. Başlangıçta işçiler, bir çocuktan emir almayı yadırgayabilirler.

İşçiler John'la alaya başlarlar.

Şuna bak, bacak kadar! Alete boyu yetişmiyor bile! Sandalyenin üstüne çıkmış!

Nesine isterseniz bahse girerim! Bu çocuk burada bir haftadan fazla kalamaz!.

Fakat, gün geçtikçe işçiler, ön yargılarında yanıldıklarını anladılar.

Şaşılacak şey doğrusu! Çok yerinde emir veriyor. Ne yaptıracağını da iyi biliyor.

Şirketin bütün ustaları onun gibi çalışsa kanal kısa bir sürede biterdi.

John kanalın dört bir yanına koşturuyordu.

Burayı 1,5 m. daha kazmamız gerek.
Su çıkıyor. Pompalarımız bir işe yaramıyor. Toprağı boşaltmadan, kazdığımız yer suyla doluveriyor.

Şu tulumbayı değiştirelim o halde.. Başka çaremiz yok.

Gündüz işleri sona erince John, geceleri plân tahtasının başına oturmuuştu.

Oğlum, geç oldu! Yat artık. Sabahleyin beşte kalkacaksın.

Şunu bitireyim, yatarım anne!

1820 de John, onyedi yaşında orduya katıldı. Birkaç ay sonra da bir imtihan açıldı.

Samtland bölgesinin eğiklik durumunu öğrenmek istiyoruz. Sınavı başaranlar yüksek bir ücret alacaklar.

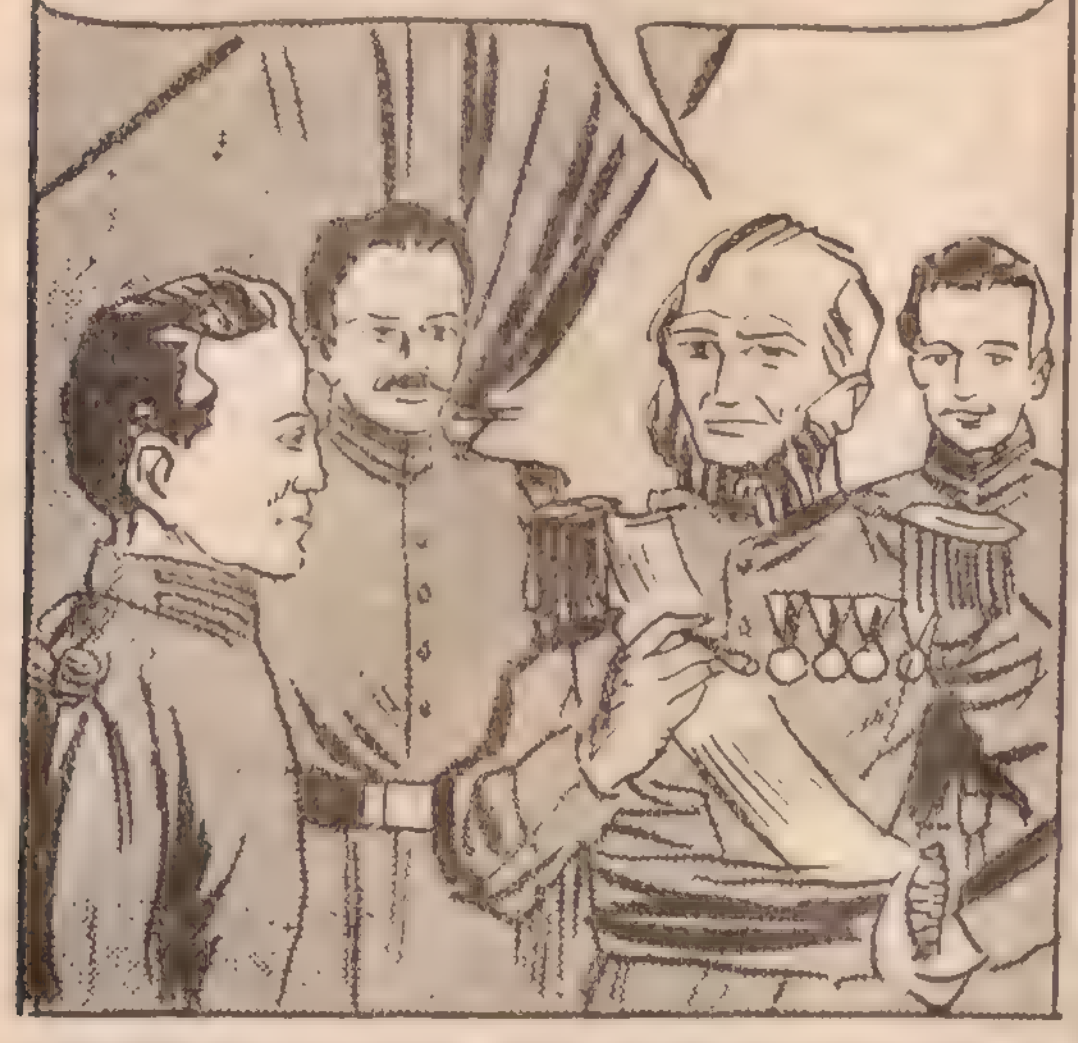

John bu işi de başardı. Öyle canla başla çalışıyordu ki, gündelikleri dağıtan memur şaşkına döndü!

Ericsson'un aldığı para dikkati çekerse, bizi adam kayırmakla suçlarlar!.

Öyleyse listede onu iki kişi olarak göster.

1839 da Ericsson, Amerika'ya göçetti. Amerika'daki iç savaş sırasında, donanma için bir zırhlı yaptı. Bundan böyle, tahtadan yapılma savaş gemileri tarihe karıştı.

Ericsson, ömrünün geri kalan kısmını gemicilik alanındaki yeni buluşlara verdi. 1889 da öldüğü zaman, buluşlarının sayısı 2000'e varıyordu.

bir

"Burma„

hikâyesi

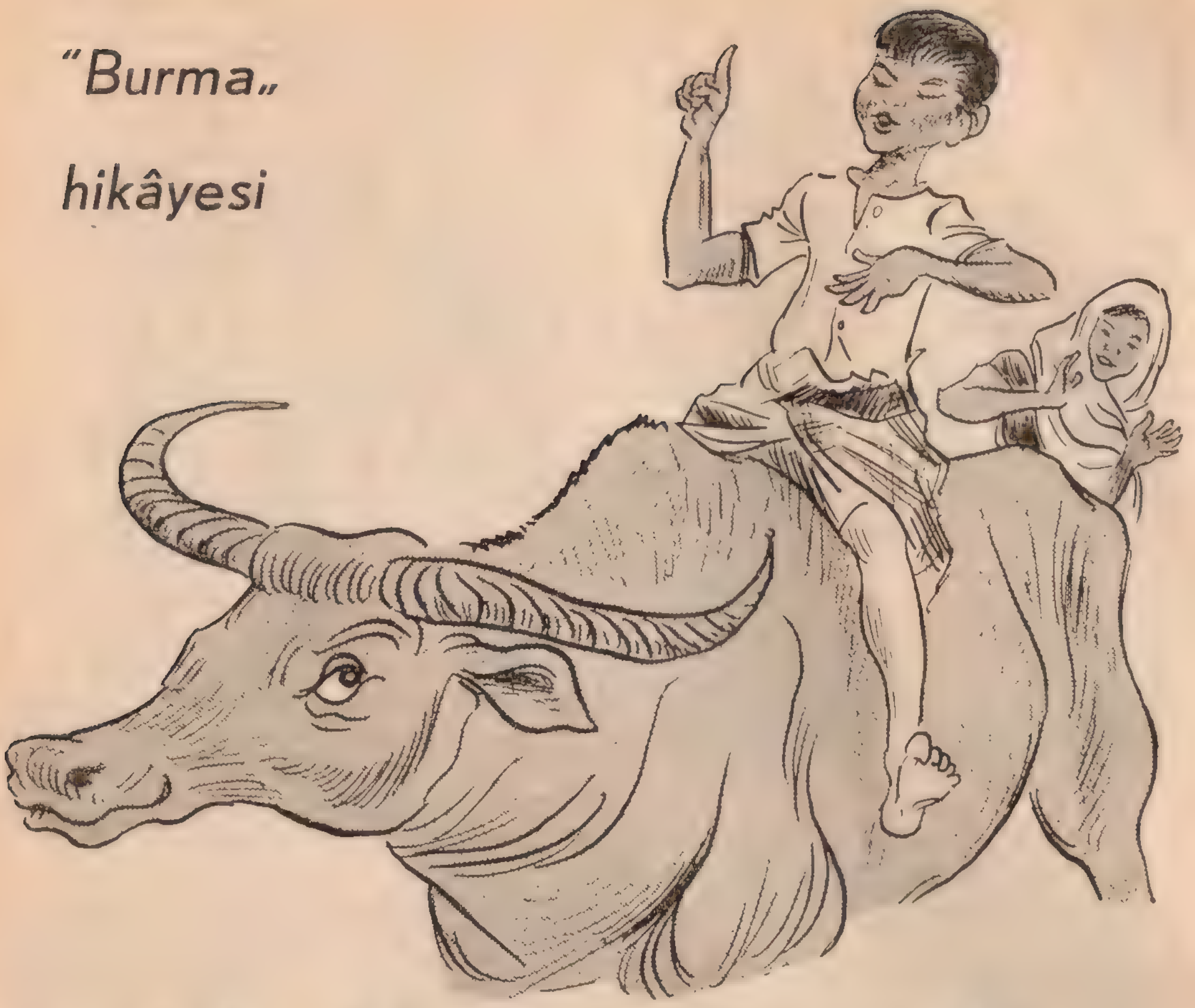

manda ile çocuk

Kızgınlıktan Kin Po'nun ağzından köpükler saçılıyordu. Bir yandan elindeki deyneği havada sallarken bir yandan da tembel mandaya söylenip duruyordu.

«Sen, sen» diye söze başladı, fakat gerisini getiremedi. Bu miskine uyan bir ad bulamıyordu.

«Sen sen, karafatma» deyip derin bir nefes aldı ve değneği hayvanın sırtına indirdi. Ağır gövdeli yaratık, hafif hafif kıpırdandı. Fakat ayaklarına demir külçeleri bağlanmış gibi yavaş yürüyordu. Bu gidişle harmandaki pirinçlerin günlerce yerlerde yayılı kalacağı muhakkaktı.

Çocuk ne yapacağını bilemiyordu. Öyle inatçı bir hayvana çatmıştı ki, elinden hiç bir şey gelmiyordu. Derin derin içini çekti. Başını iki yana salladı ve durup düşünmeye başladı.

Uzaktan neşeli bir şarkı sesi duydu. Ağaboyi bir bambu kümeciğinden çıkmış hoplıya zıplıya pirinç harmanı yapılan açık-

lığa doğru geliyordu.
Yaklaşınca,
«Nen var?» diye sordu. «Galiba bir şeye canın sıkıldı.» Kin Po elindeki çubukla, tembel mandayı göstererek kızgın kızgın homurdandı:

«Daha ne olacak, şu bizim Tikki'yle başım dertte.» Sonra öfkesini yenemiyerek,

«Bu hayvana da ne oldu?» diye söylendi.

«Ben doğmadan önce bu işe başlamış. Pirinçleri kapçıklarından ayrılıncaya kadar harman yerinde dolaşması gerektiğini de benden iyi bilir ama bugün sanki ne iş yapacağını unutmuşa benziyor.» Bu sırada Tikki yavaşladı, yavaşladı sonra da büsbütün durdu. Her tarafı yakıp kavuran Burma güneşi altında, uykulu uykulu çocuklara bakıp duruyordu.

«Üzülme canım» dedi ağabey. «Keşke her dert bunun gibi olsa. Ben Tikki'ye harman yaptırırken böyle inatçılık etmeye kalkıştı mı hemen onu uygun adım yürütürdüm. İşte o zaman her şeyi unuturdu. Hani pazar meydanında çavuş bir, iki, sol, sağ diye sayarak askerleri yürütüyor ya, işte ben de ona aynı şeyi yapardım. Bir dene, bak göreceksin nasıl hemen adımları çevikleşiverecek.» Ağabey bambu çubuklarının sırtına vurup evin yolunu tuttu.

«Güzel bir fikir» diye söylendi Kin Po kendi kendine ve ayaklarını bitiştirerek hazırol durumuna geçti.

«Uygun adım marş» diye uyuklıyan mandaya bağırdı. «Bir, iki, bir, iki, sol, sağ!» Ne var ki, Tikki yere çakılmış gibi duruyordu. Çocuk, «Belki çok hızlı sayıyorum da ondandır» diye düşünerek yavaş yavaş,

«Bir... iki... sol... sağ,» demeye başladı. Hayvan uyuşuk uyuşuk ayaklarını kaldırdı ve yavaş yavaş kıpırdandı.

Kin Po'nun tekrar ağzından tükürükler saçılmaya başladı.

«Sen, sen, koca tembel salyangoz» diye gürledi. Bunun üstüne Tikki olduğu yerde duruverdi. Bu sırada ablası elinde bir çı-

EYLÜL

Eylül ayının
Güneşli günlerini
Nasıl unuturum,
Nasıl, eylül ayını?

Elma mı dersin?
Ayva mı dersin?
Nar mı dersin?
Eylül ayını sen de seversin.

FÜSUN BALABAN

kınla harman yerine gelmişti.
«Heyy! Kin Po!» diye bağırarak çocuğa sesini işittirmeye çalışıyordu.
«Kin Po, bak sana susuzluğunu giderecek ne güzel meyvalar getirdim» diyerek çıkını kardeşine uzattı. Çocuğun suratından düşenin bin parça olduğunu görerek,
«Bir derdin mi var?» diye merakla sordu. Öteki,
«Tikki'den daha büyük dert olur mu?» diye söylendi. «Gerçekte filler kadar kuvvetli, bilginler kadar akıllı ama gel gör ki, bugün ölmek üzere olan salyangozlardan beter. Abla tatlı tatlı gülerek,
«Üzüldüğün şeye bak, çocuk» dedi. «Bütün

yapacağın iş nedir biliyor musun? Şu ağacın gölgesine oturmak ve önündeki sulu çamurdan toplar yapıp ona atmak. Bu koca tembeli harekete geçirmenin en kolay yoludur.»

Abla çekilip gittikten sonra, Kin Po oturup çamurdan bir sürü top yaptı.

«Haydi bakalım, marş marş» diyerek elindekini inatçı mandanın butuna yapıştırdı. Yumuşak çamur Tikki'nin kül renkli derisi üzerine «paat!» diye yayıldı. Ama hayvanın yürümeye hiç niyeti yoktu. Yalnız biraz kıpırdanarak Kin Po'ya iyice yaklaştı.

Amacı çocuğa serin çamur toplarından bir tane daha attırmaktı.

Kin Po, yine kızgın kızgın söylenmeye başladı:

«Bıktım artık senden, kaplumbağalar bile senden kat kat iyi.»

Çocuk tekrar hayvanı elindeki yaş deynekle dürtüklemeye başladı. Bunun üstüne Tikki de, harman yerinde ağır ağır dolaşmaya koyuldu.

Az sonra amcası gelerek derdini sordu. Çocuğun anlattıklarını hiç bir şey söylemeden başından sonuna kadar dinledi. Bu arada manda, adamla çocuğun yüzüne uykulu uykulu bakıyordu. Sırtına konmuş olan sineği kuyruğuyla kovmaya bile üşeniyordu. Zira üstü sinek dolmuştu.

Amca düşünceli düşünceli:

«Deynekle yürütmeyi denedin mi?» diye sordu.

Çocuk başını salladı.

«Öyleyse bir, iki, sol, sağ diye sayarak yürütmeyi deneseydin.»

Çocuk, «Onu da yaptım» diye cevap verdi. «Sırtına çamur atmak da mı işe yaramadı?»

Çocuk «Amcacığım bütün bu söylediklerinizin bir faydası olmadı» deyince, amca, bembeyaz dişlerinin hepsini ortaya koyan bir gülüşle:

«Hımm!» dedi. «Tikki'nin senden bütün istediği biraz kendisiyle ilgilenmen, sevmen ve onunla iftihar ettiğini göstermendir.»

Kin Po:

«İnsan,» dedi, «böylesine işe yaramaz, tembel bir hayvan için dediklerinizin hiç birini yapamaz.»

«Yo! Böyle söyleme» diyerek amca çocuğun sözünü kesti. «Baksana zavallı hayvancık biraz sevgi görse kendine güveni artacak. Dinle beni» diyerek çocuğun kulağına bir şeyler fısıldadı. Kin Po ikide bir başını sallıyordu.

Az sonra abla ordan geçiyordu. Çocuğa, «Tikki'yle aran nasıl?» diye sordu.

Kin Po sevinçli sevinçli, çok iyi olduğunu söyledi. Abla durmuş hayvanın çevik ayakları altında beyaz pirinçlerin kabuklarından çıkışını seyrediyordu. Kin Po Tikki'nin sırtına kurulmuş, âdeta nefes almadan, dinliyenlere hayli gülünç gelen bir takım şeyleri ard arda sıralıyordu.

«Tikki, sen Burma'daki mandaların en mükemmelisin. On file bedelsin! Üç bilgin bir araya gelse senin aklın, zekânla yarışamazlar, Hele güzelliğin, doğrusu, kelimeleri bunu anlamaya yeterli görmüyorum.»

PARKER
SUPER Quink

Her nevi kalem için
en iyi mürekkep.
Yazarken, dolma
kaleminizi temizler.
5
(İlâncılık: 7962)

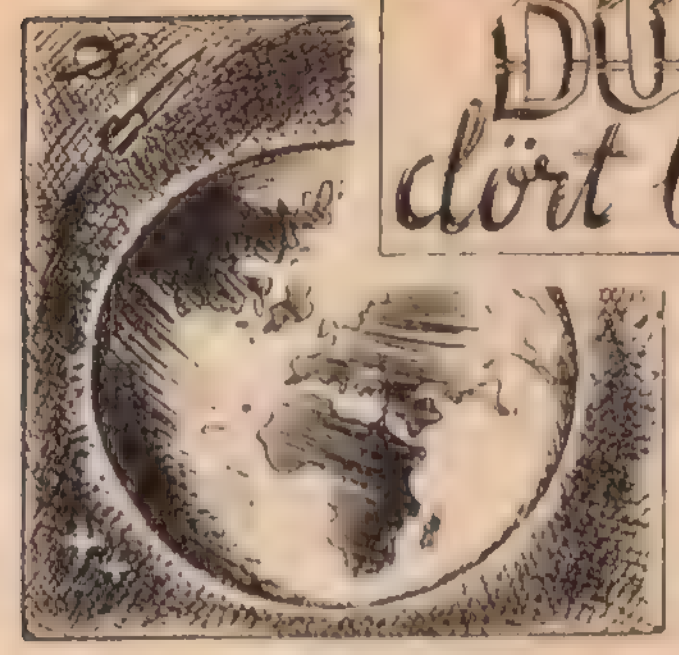

Dünyanın dört bucağından

ESKİ MISIRLILARIN DİŞLERİNİN RÖNTGENİ ÇEKİLİYOR

Amerika Birleşik Devletlerindeki Michigan Üniversitesinden araştırmacılar, Assuan Barajı tamamlanınca sular altında kalacak olan eski mezarlardan çıkardıkları kafataslarının diş röntgenlerini almaktadırlar.

Amaçları, aradan geçen 40 yüz yılda insanların dişlerinde ne gibi değişiklikler olduğunu in- Bu sıcak ve kuru iklimde, kafatasları yüzyıllardan beri sapasağlam durmaktadır. Röntgen için, radyoaktif bir madde ile isteyen özel bir araçtan yaranılmaktadır.

ARAP YARIMADASI AFRİKA KITASINDAN UZAKLAŞIYOR

Arap Yarımadasının Afrika kıtasından uzaklaştığı, Okyanuslarda araştırmalar yapan İngiliz bilginlerinin Hint Okyanusundaki incelemeleri sonunda kesin olarak ortaya konmuştur.

Yarımada, Okyanus içinde yüzerek kıtadan ayrılmaya günümüzden aşağı yukarı 20 milyon yıl önce başlamıştır. Arap Yarımadasının kıtadan, yılda iki santimetre kadar uzaklaştığı sanılmaktadır.

DENİZ DİBİNDEN TATLI SU ÇIKARILIYOR

Tel-aviv'in güneyinde, Akdenizin kıyı bölgelerine içilecek tatlı su almak için 40 kadar kuyu açılmıştır. Bunların en göze çarpan özelliği deniz yatağını delip daha da derinlere inilmesidir. Yapılan uzun süreli plân gereğince kıyıda 50 mil lik bir bölgede sondajlar yapmak gerekmektedir.

Paragöz Değirmenci

(Baştarafı 16. sayfada)

«Tamam» dedi. «Her şey rüyamda gördüğüm gibi. Bizim hazine işte bunun altında yatıyor. Şimdi gidip karımı getireyim. Yıllardır özlemini çektiğim altınlara kavuşayım.»

Değirmenci karısına, başlarına talih kuşunun nasıl konduğunu bir kaç kelimeyle acele acele anlattı. Kadının sevincini belirtmesine meydan vermeden kolundan tutup değirmene götürdü. Birbir güçlükle taşı yerinden kaldırdılar. Büyük bir gümbürtü koptu. Karı koca şaşkına döndüler. Ne oldu dersiniz? Hazine bulacaklarını umarlarken başlıca geçim kaynakları ellerinden uçup gitmişti. Temel çok fazla kazıldığından taş kaldırılınca değirmen çöküvermişti!

Bobi'ye en kısa yolu göstermezseniz, bu gidişle tavşanı yakalıyacağı yok! Baksanıza, yorgunluktan dili bir karış sarkmış!

BİLGİNİN BAŞINDAN GEÇENLER

Bir gün Babilli bir bilgin korulukta dolaşmaya çıkmıştı. Birden saraydaki harem ağalarından birinin kendisine doğru koştuğunu gördü.Adamın peşinde bir sürü saraylı vardı ve hepsi büyük bir telâş içindeydiler. Bir şey kaybetmiş gibi oraya buraya koşuşup etrafı araştırıyorlardı.

İyice yaklaşınca harem ağası:

«Delikanlı» dedi. «Kıraliçenin köpeğini gördün mü?»

Zadig sâkin sâkin,

«Dişi bir köpekti değil mi?» dedi.

Öteki başını sallayınca, bilgin,

«Minik bir finoydu» diye sözüne devam etti. «Yeni yavrulamıştı. Sol ön ayağı sakattı ve kulakları da çok uzundu.»

Harem ağası:

«Peki nerede?» diye sordu.

«Sen onu nerede görmüştün?»

Zadig,

«Ben» dedi. «Köpeği ömrümde görmedim. Hattâ kıraliçenin bir finosu olduğunu bile bilmiyordum.»

Onlar böyle konuşadursunlar, bu sırada kıralın en güzel atı seyisinin elinden kurtularak uçarcasına gözden kayboldu. Seyisbaşı, diğer seyisler ve nöbetçiler de dört bir yana dağılarak onu aramağa koyuldular.

Seyisbaşı Zadig'e rasladı ve ona kıralın atını görüp görmediğini sordu.

Zadig, «Şahane bir yarış atı» diyerek hayvanın göze çarpan bütün özelliklerini sayıp dökmeye başladı: «Ayakları minicik, kuyruğu 10,5 santimetre. Geminin uç kısımları 24 ayar altından. Nalları da gümüşten.»

«Peki nerede?» diye bilginin sözünü kesti seyisbaşı..

«Çabuk söyle, ne tarafa gitti?»

Zadig: «Ben görmedim ki» deyince, seyisbaşı ve harem ağası adamın yaman bir hırsız olduğunu karar vererek tutup yaka paça kıralın huzuruna çıkardılar. Hâkimler bilgin Zadig'i iyice kırbaçlandıktan sonra Sibirya'ya sürülmesini emrettiler, fakat hem köpeğin, hem de atın bulunduğu haberi geldi.

Hâkimler verdikleri kararı büsbütün bozmadılar. Zadig atla köpeği gördüğü halde, görmedim diye yalan söylediği için kendisine para cezası

verdiler. Zadig cezayı ödedikten sonra yüce mahkemede kendi savunmasını yapabilecekti.

Bilgin, mahkemede şunları söyledi:

«Bu yüce topluluk önünde konuşma fırsatı verdiği için Tanrıya şükrediyorum. Tanrı adına yemin ederim ki, ne kıraliçenin köpeğini, ne de kıralın atını ömrümde görmedim. Yalnız, yolda dikkatimi çeken bazı ipuçlarını değerlendirdim. Hepsi o kadar. Olay kısaca şu: Koruda yürüyordum. Kum üzerinde bir hayvanın izlerini gördüm. Oradan minik bir köpeğin geçtiğini anladım. Ayak izlerinin arasında uzun paralel çizgiler vardı. Bunlar yere sürünen süt dolu memelerinin iziydi. Böylece onun dişi bir köpek olduğunu ve yeni yavruladığını anladım. Ayak izlerinin dışında iki paralel çizgi daha vardı. Bu da köpeğin çok uzun kulakları olduğunu gösteriyordu. Bir şey daha dikkatimi çekti: Ayak izlerinden biri diğerlerinden daha silikti. Buradan da topallığı ortaya çıktı.

Kıralın atına gelince, yine koruya girerken gözüme nal izleri ilişti. İzlerin aralıkları öylesine düzgündü ki, kendi kendime, «Bu çok iyi bir koşu atı olsa gerek» dedim. Tam 210 cm. genişlikteki yolun ortasından kalkan tozlar, kenardaki ağaçların dibine yığılmış. Buradan da atın, kuyruğunu iki yana sallayınca ağaçlara çarptığı anlaşılıyor. Geminin altından oluşunu bilmeme gelince, at, bir yerde gemini taşa çarpmış altın taş üzerinde iz bırakmış. Nallarının gümüş olduğunu da kayalara bakarak anlarak anladım.

Hâkimler bilginin büyük dikkatine ve bilgisine hayran oldular. Ünü kısa bir sürede ülkenin dört bucağına yayıldı. Kıral ve kıraliçe de durumu öğrenince Zadig'e, ceza olarak ödediği para yerine altın verilmesini emrettiler.

Ama Zadig, akıllı olmanın da bazı zararları dokunduğunu iyice anlamıştı. Bundan böyle düşündüklerini her önüne gelene açmamağa karar verdi.

KUMAŞIN TERSİ

Yılmaz Ağabey, elinde bir kumaş paketi, küçük kardeşi Acar'a yaklaştı:

— Acar, bak bakalım, babamın bana aldığı elbiselik nasıl?.

Küçük Acar kumaşı tersinden inceledi. Biraz düşündükten sonra, dudağını bükerek:

— Eh.. fena değil, dedi.

Yılmaz Ağabey biraz bozuldu:

— Senin baktığın taraf kumaşın tersi. Bir de yüzünden baksana..

Acar omuz silkerek:

— Bana lâzım olan, kumaşın tersi, dedi, nasıl olsa eskiyince ters-yüz edip bana giydirmiyecekler mi?..

İKİZ KARDEŞ

Annesi Fatoş'a cici bir kumaştan bayramlık dikmişti. Hem de, kendisine aldığı kumaştan! Fatoş aynanın karşısına geçti, kendini iyice bir süzdükten sonra dedi ki:

— Anneciğim, bizi böyle bir örnek elbiseyle gören, ikiz kardeş sanmasın sakın?!.

İKİ TOP OYUNU

Bu oyun için şu araçları kullanacaksınız: biri büyük, biri küçük iki top; iki kale kurmak için dört tane direk. İki kale arasındaki uzaklık 15 m. olmalıdır. Birinci oyuncu topu bir kaleden öbürüne atacaktır. İlkin büyük topa vurur. Arkasından da büyük topa vuracak şekilde küçük topa şut çeker. Küçük top büyük topa değerse, oyuncu bir vuruş yapma hakkı daha elde eder. Böylece, büyük topu karşı kaleye sokabilen, sayı yapmış olur. Oyun, istenen sayıda oyuncuyla oynanabilir. Yalnız, her oyuncu üstüste üç defa vuruş yapabilir. Demek ki, usta oyuncunun en fazla üç hamlede büyük topu karşı kaleye atabilmesi gerekmektedir.

Makara oyunu

Bu oyunu tek başınıza veya bir arkadaşınızla birlikte oynıyabilirsiniz. Bol bol eğlenebileceğiniz bu oyun için gerekli malzeme: Bir kâğıt bardak veya silindir şeklinde kartondan bir ilâç kutusu, bir makara, yarım metre kadar ince sicim.

Bardağın dibine bir delik delin ve sicimin bir ucunu düğümleyip öbür ucuna da makarayı bağlayın. İsterseniz kâğıt kabı renkli kalemlerle boyayın. Oyun şöyle oynanıyor: Kâğıt kabı bir elinize alın. Makara aşağı sarksın. Sonra kolunuzun bir hareketiyle makarayı yukarı fırlatın ve düşerken bardakla tutmaya çalışın. Ama bu işin yapılışı söylendiği kadar kolay değil. Makarayı tutamıyan yanar. Bu defa öbür oyuncu ustalığını dener.

Fazla sayı yapan kazanır.

MİDYE KABUKLARIYLA KOL DÜĞMESİ YAPIYORUZ

Birbirinin eşi minik midye kabukları bulun. Üstlerini ya cilâlayınız (tırnak cilâsıyla da olabilir) ya da yaldızla kaplayın. Ayrıca yağlı boyayla beğendiğiniz gibi boyayabilirsiniz. Şimdi kullandığınız renklere giden iki delikli bir çift düğme bulun. Kalınca bir ipi (sicim de olabilir) resimde gördüğünüz gibi deliklerden geçirip iki midyenin içine sıkıca yapıştırın.

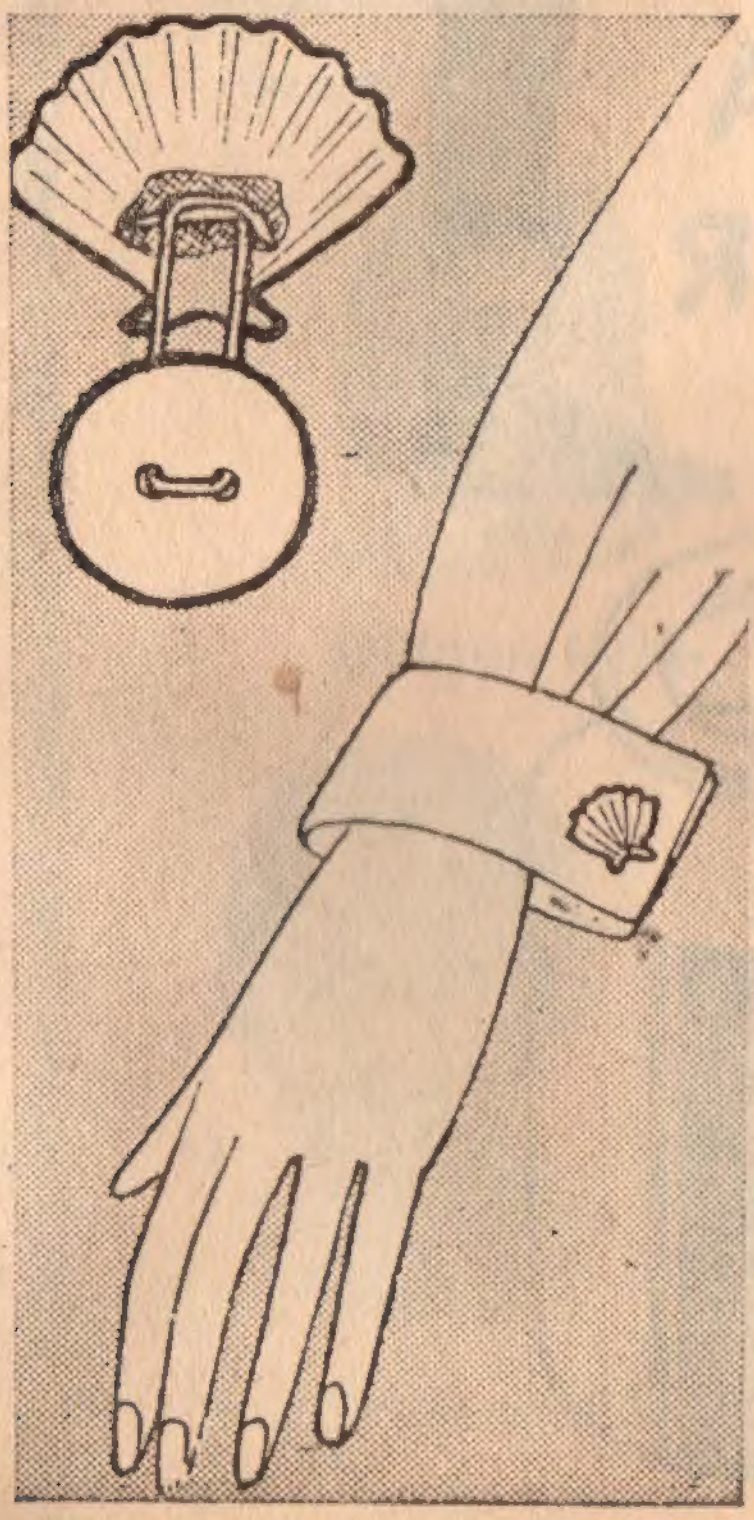

Üçgenli Hindi

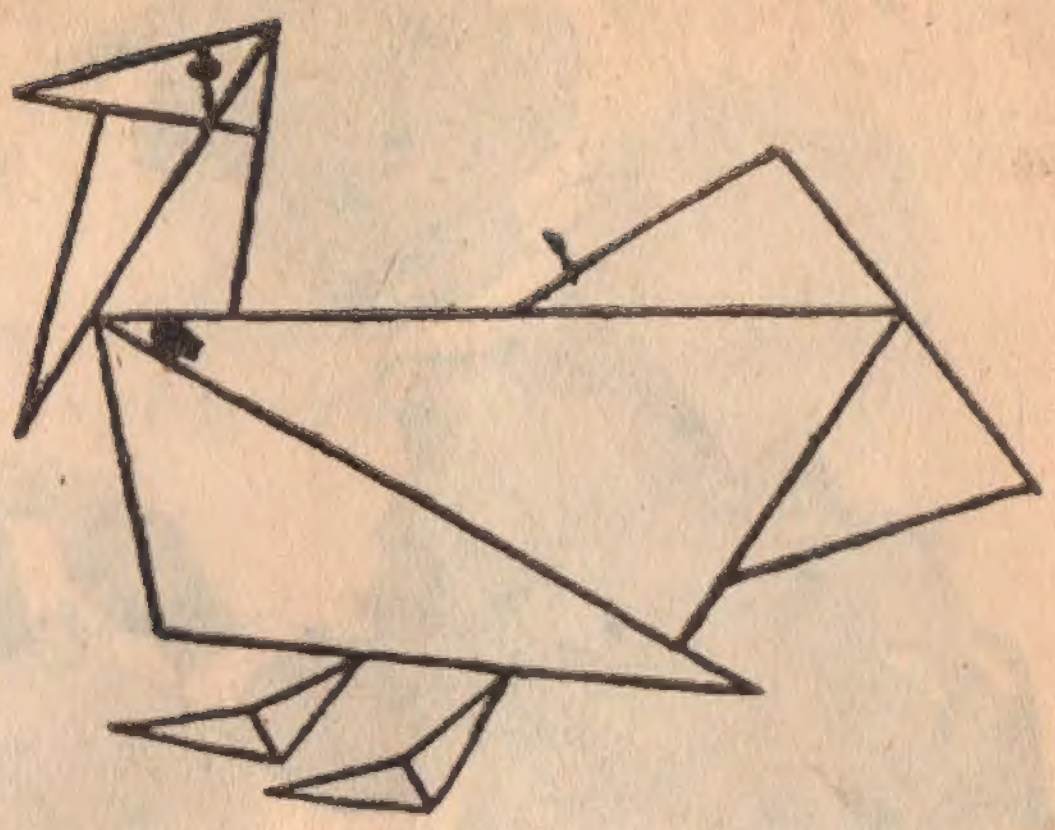

Resmini gördüğünüz hindi, bir takım üçgenlerin yanyana getirilmesiyle meydana gelmiş. Şimdi dikkatlice sayın bakalım,, kaç tane üçgen var?

(Cevap : 14 tane)

49. Sayfadaki bulmacanın çözümü

	1	2	3	4	5	6	7
1	K	A	R	I	N	C	A
2	I	L	A	S	■	E	Ş
3	R	■	D	I	Ş	K	I
4	L	O	Y	■	I	■	■
5	A	L	O	■	M	İ	S
6	N	■	■	K	A	L	E
7	G	E	Ç	E	R	E	R
8	I	S	I	L	I	■	Ç
9	Ç	E	K	İ	R	G	E

Mehmet Ali & Akşamsefası

Yeni Ajans: 4571

HAYVAN DOSTLARI

Emel Öztüre

Oya • Ayşe Mine Ergun

Uğur Çağlı

Serpil Gürler

Ümit Gönen

Nilgün Elçi

Gülgün İşcan

Sema Önkan

Güzide Tanyolaç

Cem Levendoğlu

Namık Koçmer

Beday Çağlı

Mehmet Ali Akşamsefası

KARAKEDİ ÇETESİ

Çizen : SELMA EMİROĞLU AYKAN

Ali — **Ahçıbaşı akşama kolayından gidecek,**
Tavuk hazırlanmamış, yine sosis pişecek!

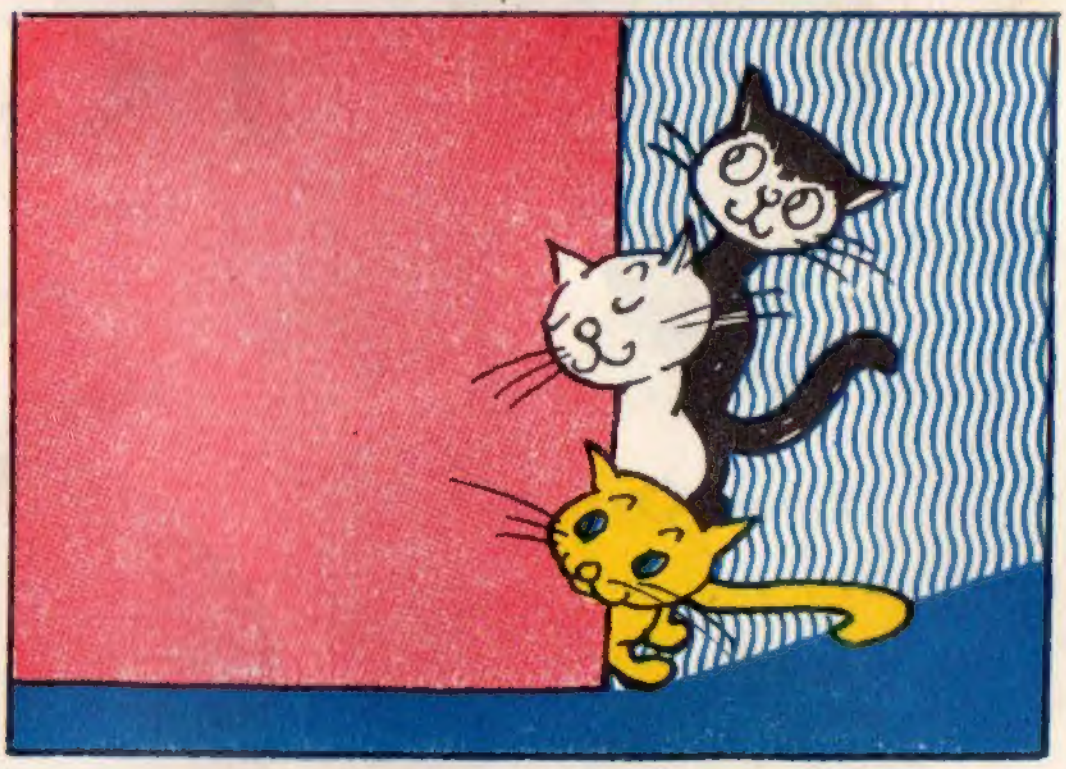

Sarman — **Aman Allah gördüğüm, bir rüya mı?**
K kedi — **Sosislerin kokusu, beni deli edecek!**

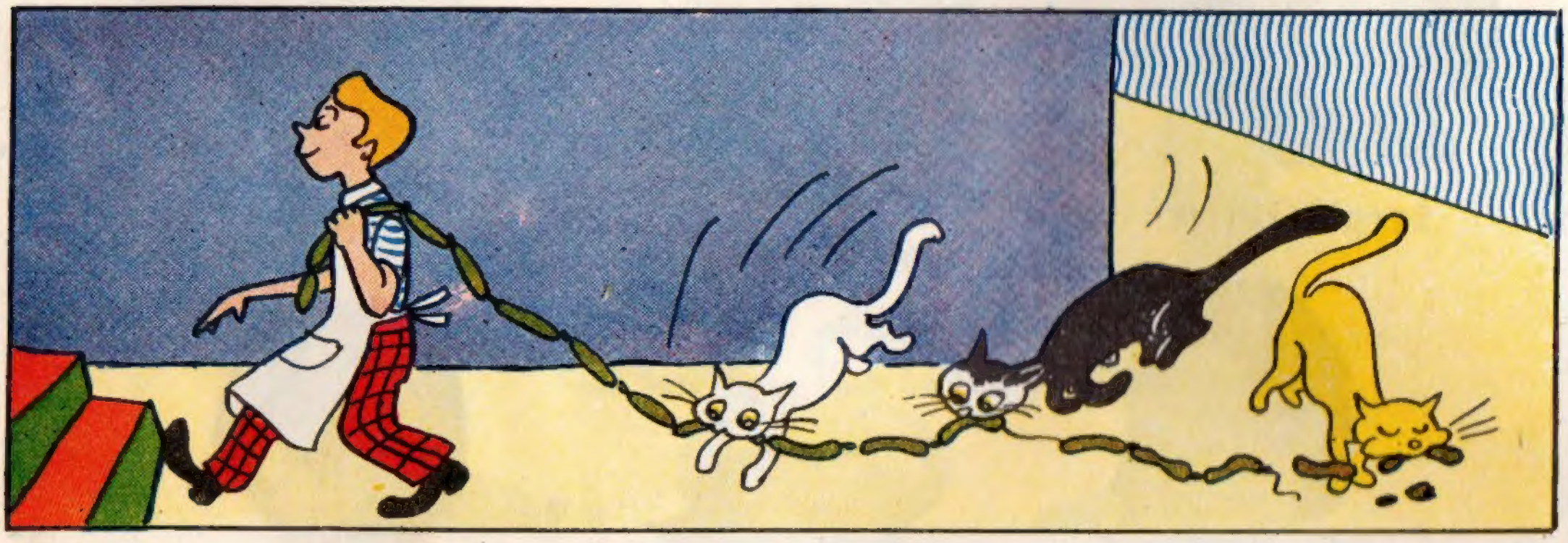

K. kedi — **Yavaş olun çocuklar, Ali yine dalgada!..**
El çabukluğuyla, sosisler bizim olur!..
Sarman — **Zavallı şaşkın Ali, sonunda ceza alır!**

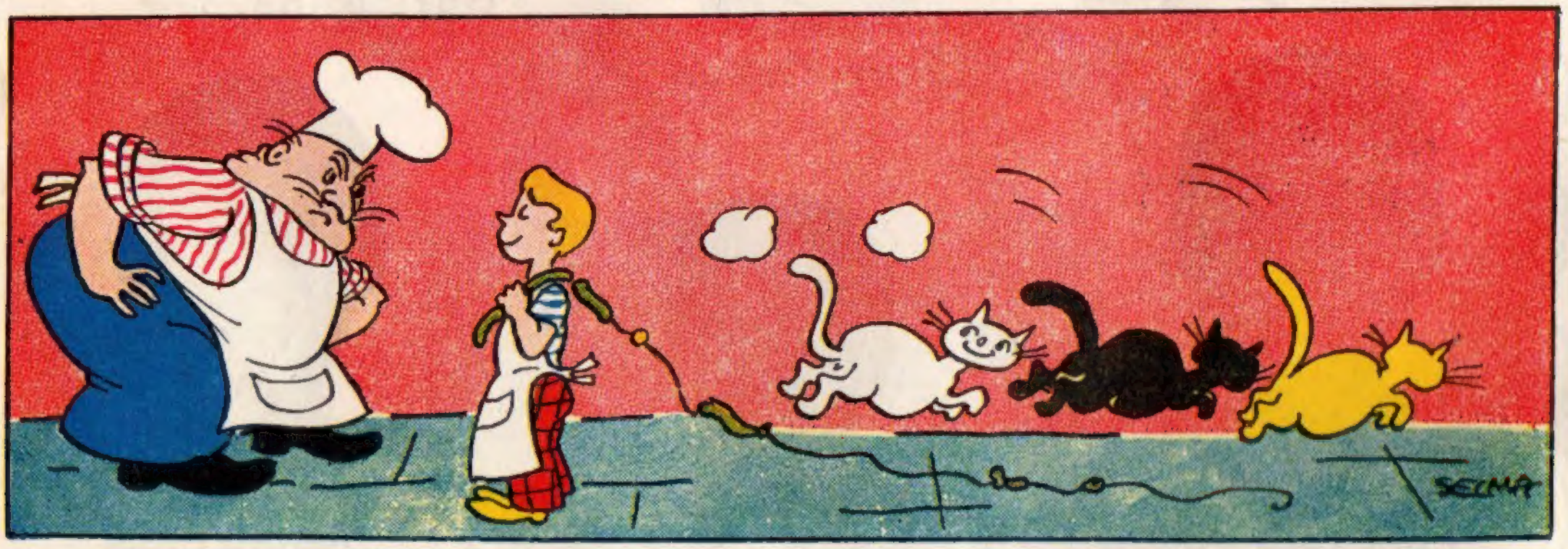

Ali — **İşte istediklerin; sosisleri getirdim...**
Ahçıbaşı — **Alay etme Ali; vallah şimdi döverim!**

K. kedi — **Aman çakılmadan bu iş hemen tüyelim**
Pamuk — **Bu komik hikâyeyi herkese söyleyelim!.**

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.